

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

2012. gada 19. maijs – 25. maijs

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

Nr. 20 (1246)

Lasiet tīmeklī!
www.brivalatvija.lv

NOTIKUSI LNPL GADSKĀRTĒJĀ SESIJA

LNPL gadskārtējās sesijas dalībnieki. 1. rindā (no kr.): Inese Auziņa-Smita, Dzidra Purmale, Liliņa Zobens, Gita Putce. 2. rindā: – Sarmīte Ērenpreiss-Janovska, Zigrīda Daškeviča, Andrejs Ozoliņš, Rūta Abakuka, Pauline Bjukanana (*Buchanan*). 3. rindā: Mārtiņš Pundors (LR vēstniecības 2. sekretārs), Rolands Lappuķe, Pēteris Sviliš, Terēze Bogdanova, Ēliza Zikmane, Pauls Zivtiņš. Aizmugurē – Aivars Sinka, Uldis Reveliņš, Krišs Ligers, Iveta Sūna, Helmūts Feldmanis, Māris Pūlis, Jānis Gravenieks, Astrīda Balode, Valdis Eksts, Miķelis Purmalis

Līdzīga Latvijas vēstures izpratne – kopīgai nākotnei

Konference „Otrā pasaules kara beigas un Latvijas nacionālā pretošanās kustība”

Lai veicinātu saskaņu sabiedrībā un veidotu vienotāku Latvijas vēstures izpratni gan mūsu valstī, gan ārpus tās robežām, Saeimas deputāti – **Ināra Mūrniece**, Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas vadītāja (Nacionālā apvienība), un **Ojārs Kalniņš**, Ārlietu komisijas vadītājs (*Vienotība*), kopīgi ar **Latvijas Okupācijas muzeju** aicina uz tikšanos ar vēsturniekiem konferenču ciklā „Līdzīga Latvijas vēstures izpratne – kopīgai nākotnei”. Konference „Otrā pasaules kara beigas un Latvijas nacionālā pretošanās kustība” notika 2012. gada 7. maijā LR Saeimā, Saeimas Sarkanajā zālē.

Konferences mērķis – vēstīt par Latvijas vēsturisko situāciju pēc Otrā pasaules kara beigām – par okupāciju, neatkarības zaudēšanu, Latvijas pilsoņu vēlmi atjaunot savu valsti, gan bruņoti, gan nevardarbīgi cīnoties pret nacistisko un komunistisko režīmu

„1945. gada 8. maijā Latvijā

beidzās Otrā pasaules kara darbība. Atšķirībā no citām Eiropas valstīm Latvijas Republika neatguva neatkarību. No 1944. gada jūlija līdz 1945. gada maijam tās teritorijā nacistisko okupāciju pakāpeniski nomainīja komunistiskā okupācija.

Kopš 1943. gada Latvijas Centrālā padome un citas nacionālās pretošanās organizācijas gan nevardarbīgi, gan bruņoti pretojās nacistiskās Vācijas Latvijā izveidotajam okupācijas režīmam. 1944. gada vasarā PSRS okupētajā Latvijā daļā cīņu pret komunistisko okupācijas režīmu uzsāka nacionālie partizāni.

1945. gada maijā visa Latvijas teritorija nonāca PSRS militārajā varā. Komunistiskais režīms uzsāka plašas represijas pret Latvijas Republikas pilsoņiem. 1944. -1945. gadā tika represēti vairāk nekā 78 000 Latvijas iedzīvotāju. PSRS īstenotā politika Latvijā un noziegumi pret cilvēci pirmajos pēc kara gados stiprināja iedzīvotāju apņēmību pretoties okupācijas varai. No 1944.

līdz 1956. gadam ap 11 000 partizānu aktīvi cīnījās pret padomju režīmu. Nacionālās pretošanās kustības dalībnieku cīņa pasaulē pierādīja, ka Latvijas Republikas pilsoņi nav samierinājušies ne ar nacistisko, ne komunistisko okupāciju.” (Izvilksms no konferences apraksta.)

Konference bija plaši apmeklēta, piedalījās daudz diplomātu, arī ASV vēstniece Latvijā Džūdita Gārbere. Tas norāda uz konferences nozīmīgumu. Starp plašsaziņas līdzekļiem bija pamatnāmas trīs televīzijas, radio reportieri, žurnālisti. Pārstāvēti bija gan latviešu, gan krievu plašsaziņas līdzekļi.

Vēlreiz iztēlē izdzīvoju partizānu gaitas - bunkuri, aukstums, mitrums, bads. Apstākļi ir smagi, bet partizānu solījums „Cīnīties par godu Dievam un manai Dzimtenei – Brīvai Latvijai” palīdz izturēt.

Solvita Sekste,
DV CV Pārstāvības Latvijā
vadītāja

Aprīļa beigās Londonā notika Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā (LNPL) gadskārtējā sesija. Tajā piedalījās arī LR Ārlietu ministrijas Speciālo uzdevumu vēstnieks sadarbībā ar diasporu jeb ārzemēs mītošajiem tautiešiem Rolands Lappuķe.

Uzrunājot klātesošos, vēstnieks uzsvēra mijiedarbības principu – ir svarīgi runāt ne tikai par atbalstu diasporai, bet arī par ārzemēs mītošo tautiešu ieguldījumu Latvijas sabiedriskajā un ekonomiskajā dzīvē.

R. Lappuķem bija iespēja tuvāk iepazīt latviešu kopienu darbu Mansfildā (*Masfield*) un Piterboro (*Peterborough*) Latvijas vēstniecības Lielbritānijā un LNPL kopīgi rīkotajā diskusijā par latviešu kopienu Lielbritā-

nijā, kā arī Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas Lielbritānijā darbu ar kopienu. Vēstnieks novērtēja LNPL Izglītības nozares vadītāja Māra Pūļa darbību.

Vēstnieks apmeklēja Londonas latviešu skolu, kur iepazinās ar mācību procesu un sarunās ar skolas vadību apzināja skolai aktuālos jautājumus.

Uzrunā vecākiem R. Lappuķe apsveica viņus par apņēmību saglabāt un pilnveidot bērnu latviešu valodas un kultūras ziņāšanas.

Nedēļas nogales skolas šobrīd darbojas 10 Lielbritānijas pilsētās, kur latviešu valodas un kultūras pamati tiek mācīti apmēram 300 bērniem.

Vairāk par LNPL sesiju lasiet nākamajā numurā.

RADI UN DRAUGI

VIESNĪCA ★★★★★

WWW.HOTELRADIUNDRUGI.LV

MĀRSTAĻU IELA 3 | RĪGA LV1050 | LATVIJA | +371 6782 0200

LAI PNI LŪGTI RĪGĀ, ANGLIJAS DAUGAVAS VANAGU FONDA VIESNĪCĀ “RADI UN DRAUGI”!

Lasiet tīmeklī!

www.brivalatvija.lv

Vēlaties uzzināt par tautiešiem Lielbritānijā? Skatiet tīmeklī

www.latviesiem.co.uk

9 770934 67501 8 20

Lai justos kā vērtīgs latvietis

Ar Māri Pūli sarunājas Ligita Kovtuna

Ko dariji šai pavasari Latvijā, ar ko tikies, ko sarunāji?

Iemesls manam braucienam uz Latviju bija piedalīšanās ELA (Eiropas latviešu apvienība) prezidija sēdē Rīgā. Tur notika pārrunas par finanču pārskatu 2011. gadā, par e-balsošanas iespējām, vēstures projektu, par latviešu izglītību ārpus Latvijas un diasporas programmu. Sēdes beigās ar Rolandu Lappuķi un Rūtu Klimkāni pārrunājām diasporas jautājumus un iespējas virzīt uz priekšu sadarbību ar valdību, izmantojot projektus.

Nākamā dienā aizgāju uz Latvian Language Agency (LVA), lai turpinātu attiecības un pārrunātu, kā LVA labāk varētu palīdzēt mūsu brīvdienu skoliņām ar valodu, skolotājiem un materiālu attīstību. Pašreiz mums tiek sūtītas grāmatas, par ko skolas izsaka lielu pateicību.

ELJA 50 laimīgi bija man atstājuši informāciju par semināru „Ceļš uz izcilu izglītību Latvijā”. Aicināts uz semināru tiku tāpēc, ka 35 gadus esmu darbojies izglītības jomā Anglijā, pēdējos piecpadsmit būdams vidusskolas direktors, pēc tam biju konsultants skolās, kuŗām ir vadības problēmas, esmu strādājis arī Latvijā. Man bija liels prieks uzklaut izglītības ministru Dr. R. Ķīli un Dr. Pasi Sahlberg no Somijas. Jautāju, kas ir mūsu vīzija un kā somi izraisa sabiedrības vēlēšanos iesaistīties skolu darbā. Ceru, ka Latvija izveidos

Māris Pūlis

tādu izglītības sistēmu, kas kalpos katra bērna vajadzībām.

Pēdējā tikšanās man bija ar rokgrupu „Dzelzs vilks”, jo viņi brauca uz Angliju, lai no 11. līdz 15. aprīlim koncertētu Lesterā un Bradfordā. Man bija prieks uzņemt viņus pie sevis un justies kā grupas *fanam* (*groupie*).

Tavas pārdomas pēc semināra „Ceļā uz izcilu izglītību Latvijā”?

Es tikai noklausījos Dr. Ķīla un Dr. Sahlberga runas. Man ļoti patika, ka mūsu ministrs ir uzņēmies mainīt izglītības sistēmu,

kas kalpojusi mūsu tautai no Padomju Savienības laikiem, un ka viņš grib panākt, lai izglītība un izglītības darbinieki tiktu Latvijā respektēti. Tas var notikt tikai tad, ja mums ir augstas kvalitātes vadītāji, skolotāji un skolas. Kad pirmo reizi strādāju ar Latvijas skolu direktoriem apmēram pirms sešiem gadiem, es jutu, ka daudziem nav gribas motivēt cilvēkus un izmēģināt kaut ko jaunu, bet pēdējos gadus es laimīgi izjūtu mūsu jauno direktoru un skolotāju entuziasmu, – bravo! Es novēlu Dr. Ķīlim visu labāko un ņemt vērā Somijas pieredzi, t.i., izglītības darbinieki jāuzskata par profesionāliem cilvēkiem, un katrs bērns ir svarīgs, tāpēc mācību procesā ņem vērā bērnu vajadzības, pädagogija ir svarīgāka nekā tehnoloģija, prioritāte ir skolas vīzija, nevis finanses, skolēnam nevajadzēs izvēlēties, kur mācīties tālāk, bet viņš ies uz vietējo skolu, jo visas skolas ir labas.

Tavi ieskatī par mītnes zemju latviešu skoliņu sadarbību ar Latvijas izglītības iestādēm un mācībspēkiem? Kas jau ir padarīts, ko vēlēs redzēt padarītu nākotnē?

Līdz šim šeit, diasporā, esmu maz redzējis organizētu sadarbību starp skoliņām vai skoliņām ar valsts iestādēm. Kur šī sadarbība bija (Īrijā) ar valodas mācīšanu un skolotāju pašu mācībām, tur bērni ieguva daudz. Es apsveicu šo valdību, kas pirmo

reizi redz, ka diasporai būs liela loma Latvijas nākotnes veidošanā. Ir doma, ka dažu gadu laikā 300 tūkstoši latviešu, vairākums 18 – 40 gadu vecumā, dzīvos un strādās ārzemēs. Ja vairākums no viņiem nav sagatavoti, lai atgrieztos strādāt un dzīvot Latvijā, tad Latvijai būs jāpieņem darbaspēks no citām zemēm un mēs kļūsim par minoritāti savā zemē, – Staļins to nespēja paveikt, bet mums gan tas varbūt izdosies! Ir ļoti svarīgi, lai valdība parādītu, ka diaspora ir svarīga, un palīdzētu financēt mūsu skoliņas, apgādāt mācību programmas, atbalstītu kultūras dzīvi diasporā, ministri brauktu cimos, piedāvātu darbu Latvijā, sarūpētu repatriācijas programmu, atbalstītu latviešu valodas mācīšanu angļu skolās, financētu nometnes Latvijā diasporas bērniem, izveidotu labu avotu informācijai starp Latviju un diasporu, dotu diasporas latviešiem vārdu Saeimā, ieviestu e-balsošanu utt. Svarīgākais ir, lai diasporas latvieši justos kā latvieši un zinātu, ka Latvija par viņiem domā.

Lūdzu, pastāsti tuvāk par Eiropas skolotāju konferenci šī gada jūlijā!

Skolotāju kursi tiek rīkoti ar PBLA Izglītības nozares vadītāju Dainu Gross priekšgalā. ELA ir saņēmusi LVL 1409, lai daļēji atbalstītu Eiropas skolotāju braucienus uz kursiem. Informācija ir jau izsūtīta. Cerams, ka skolotāji arī piedalīsies diasporas apspriedē ar kultūras un ārlietu ministru un citiem valdības pārstāvjiem 13.-14. jūlijā Rīgā. Vairāk informācijas sekos.

Kas esi tu pats un kā esi ieguvis latvisko izglītību?

Esmu dzimis Anglijā 1950. gada decembrī. Pirmos sešus gadus latviski runāju lielākoties mājās un ar draugiem. Angļu valodu sāku lietot, tikai kad mācījies pamatskolā, un ļoti drīz kļuva par *bloody foreigner*. Gribeju pamazām tapt par angli un nevēlējos runāt latviski, pat ar vecākiem ne. Laimīgi 1964. gadā kāds draugs mani pierunāja iesaistīties „Kamoliņā”, un kopā ar ELJA sākās mana latviešu sabiedriskā dzīve. Pat kad studēju *St. Andrews* universitātē Skotijā, man ļoti patika būt piederīgam pie etniskās minoritātes, jo tas mani modināja pašlepnumu un darīja mani eksotisku! Pēc tam atgriezos Līdšā un apmēram no 1979. gada sāku vadīt „Kamoliņu”. Svarīgākais brīdis man pienāca, kad pirmo reizi aizbraucu uz Latviju 1979. gadā un satikos ar radiem. Kad ar vilcienu iebraucām Latvijā, tad gan bira asaras un es sapratu, ka tomēr esmu latvietis. Pēc tam aktīvi piedalījos sabiedriskajā dzīvē, un tagad man ir vairāk laika nodarboties ar diasporas jautājumiem, un es to daru ar prieku. Mans sapnis ir, ka mēs, visi latvieši Apvienotā Karalistē un Īrijā, varēsim darboties kopā un sadarboties ar Latviju. Tādēļ mums ir jāskatās, kur mēs esam tagad, mēs nedrīkstam strīdēties par pagātņi, mums jāizjūt savstarpēja uzticēšanās un jāizveido tāda struktūra (politiskā un saimnieciskā), lai ikviens varētu paust savu domu un justies kā vērtīgs latvietis.

LATVIEŠI LIELBRITANIJĀ

Latviešu diena Pīterboro

Pīterboro (*Peterborough*) ir viens no relatīvi lielākajiem latviešu īpatsvaram Anglijas pilsētās (apmēram 4000 latviešu no 163 tūkstošiem iedzīvotāju), bet tikai šogad 5. maijā pirmo reizi Pīterboro latvieši sarosījās uz kopīgu svētku sarīkojumu – „Latviešu dienu Pīterboro”, kas norisinājās Sv. Marka baznīcas sarīkojumā zālē. Svētkus rīkoja Latvian Community Pīterboro ar tās vadītāju Ivetu Sūnu priekšgalā. Svētku viesus un dalībniekus sveica un uzrunāja Latvijas vēstnieks Apvienotajā Karalistē Eduards Stiprais, Pīterboro mērs Paula Takers (*Thacker*), LNPL pārstāve Inese Auziņa-Smita, Izglītības fonda priekšsēdis Andrejs Ozoliņš, biedrības labvēlis Dāvids Griķis. Bija arī pārstāvji no citām vietējām ciltautiešu kopiņām, piemēram, no Bangladešas un Kenijas.

Ar gaŗu un daudzveidīgu priekšnesumu programmu uzstājās Pīterboro latviešu skoliņas

“Pūcītes akadēmija” jaunākie pārstāvji, kuŗi dziedāšanas un spēlēšanas prasmes sākuši apgūt pavisam nesen un tieši Pīterboro audzinātāju vadībā. Tie bija POPgrupas “Pīterleitiņi” un folkloras kopas “Žepeŗi” dalībnieki Aijas Grabustes vadībā. Atbilstīgi pirmajai reizei audzinātājas bija ne pa jokam satraukušās un nepārtraukti aicināja publiku būt iejutīgiem pret mazajiem māksliniekiem, lai gan paši „vaininieki” jutās visai labi un publika nemaz nebija jāskubina. Pastarp bērnu dziesmām, dejām un teātra uzvedumiem uzstājās Londonas latviešu tautasdeju kopa un folkloras grupa “Austrumkalns”, dejās iesaistot arī svētku viesus.

Londonas latviešu tautasdeju kopa

Pēcpusdienu sākot, zāle bija stāvgrūdām pilna, bet sešas stundas gaŗā programma tomēr nogurdināja, un, par spīti organizatoru centībai, uz pēcpusdienas beigām skatītāju nebija daudz un vairākums no tiem bija paši mākslinieki, viņu vecāki un dejojāji no Londonas, tā ka darāmā dažādu paaudžu latviešu iekustināšanai Pīterboro vēl ir daudz. Tomēr atnākušie nebija vilušies un skats nākotnē ir cerīgs. Biedrībai tagad ir arī savs logo, ko izvēlējās sarīkojuma dalībnieki, balsojot par vienu no desmit iesniegtiem paraugiem. Sarīkojums beidzās ar jautru, rotaļām bagātu balli.

Jāzeŗs Baŗko

Foto: I. Auziņa-Smita

Vēstnieks Eduards Stiprais sveic viesus un dalībniekus

Viktors Grigulis un Aija Gribuste pavada Londonas dejojājus

Norvēģijas latviešu biedrība: Hermanis Dzelzkalns

Norvēģijas Latviešu biedrība dibināta 1952. gadā,
un par tās dibinātāju un idejas autoru uzskatāms Hermanis Dzelzkalns.

Hermanis Dzelzkalns dzimis 1909. gada 23. decembrī un līdz Otrā pasaules kara sākumam kopā ar vecākiem dzīvojis Bauskas rajonā, Lietuvas pierobežā, pie Mēmeles. 1939. gadā viņš apņēmis par sievu Paulu, skolotāju. Pats vēl Latvijas laikā darbojies ar skautiem un bijis saistīts ar tā laika iekšlietu sistēmu.

Ķarš Dzelzkalnu ģimeni izšķīra. „Bija parasts vasaras vakars. Ābolīnš bija nopļauts, labība vēl nebija pļaujama. Nekas neliecināja, ka būs kādi saasinājumi, un vecāki nolēma aizbraukt ciemos pie manas māšas, savas meitas, kuŗa ar vīru dzīvoja Jelgavas rajona Vilcē, kur svainim bija dzimtas īpašums. Tā bija pēdējā reize, kad viņus redzēju,” atceras sirmis kungs. Tomēr ķaradarbība nav paredzama, un ķaraspēks ienāca pārāk strauji. 24. jūnijā Hermanis ar sievu pameta mājas Bauskas pusē un sāka bēgļu gaitas.

„Patiesībā man veicās. Tajā dienā es biju meklēts, jo biju saistīts ar skautiem un militāro jomu, bet mana sieva tolaik tolaik strādāja skolā par pārzini, un es biju aizgājis pie viņas. Armijas cilvēki bija paskatījušies tikai dzīvesvietā – tur manis nebija, un tālāk viņi nebija meklējuši.»

Tiesa, meklētāji bijuši ne tikai divi vien, bet gan apmēram 30 cilvēku grupa no pagasta. «Gribējām doties uz Kurzemi, bet uz turieni braukt nevarēja – tur bija krievi. Tāpēc nācās doties uz Vidzemes pusi,» stāsta H. Dzelzkalns. Viņi nonākuši Ropažos, kur kāds saimnieks pie Tumsšupītes ļāvis bēgļiem apmesties savā saimniecībā.

Jau drīz saņemts aicinājums vīriešiem aizstāvēt Bausku, jo tuvojas krievu ķaraspēks. Hermanis atceras, ka ar ieroci rokās dežūrējis Bauskas pilsdrupās. Mēnesi vēlāk saņemta pavēle, ka jānodod zirgi, bet to nu neviens negribēja. „Ātri sapakojamies un aizbēgam uz Kurzemi, lai nebūtu jāatdod zirgi. Kādu laiku uzturējāmies Kandavas un Sabiles apkaimē, palīdzējām lauku darbos.” Bēgļu grupa pamazām tuvojas Liepājai, no ķaršas pavērās iespējas emigrēt.

„Kad nonācām Liepājā, visi kuģi bija aizņemti, bet beigās mums izdevās atrast vienu vācu kuģi, kas veda uz Vāciju zirgus, un viņiem vajadzēja kādu, kas tos zirgus pieskatīs un apkops. Mēs, vīri, pieteicāmies, un mūs pieņēma,» atceras Hermanis. Kuģa galamērķis bija Kēnigsberga, kas ne visiem bija pa prātam. Bēgļu grupā esot bijuši arī divi brāļi Āriņi, un viens no viņiem domājis, ka Kēnigsberga esot pārāk tuvu, tāpēc viņš gaidīšot citu kuģi, kas dosies, piemēram, uz Dancigu. Tā brāļi izšķīrās. „18. novembri sagaidījām vēl Liepājā, gaidot savu kuģi. Mājas jau bija tukšas, un mēs apmetāmies kādā dzīvoklī. Te pie mums ienāca pāris vācu ķaravīru un atnesa muciņus, lai mēs pasargājot, kamēr viņiem kārtojamas darīšanas. Piekritām. Vakarā atgriezušies, ķaravīri atzinās, ka mučelē esot konjaks, vai mēs negribot. Nebija jau kur ieliet, atrādām kaut kādu

mutes bļodu, mums ielēja konjaku, un mēs varējām svinēt,» stāsta sirmgalvis. Sešas dienas vēlāk kuģis devies ceļā uz Vāciju, un Dzelzkalnu ģimene bija uz tā.

Kuģim uzsākot ceļu, bijis arī uzlidojums, tomēr kuģim, uz kuŗa bija grupa latviešu, netrāpīja. „Tā jau tajā ķarā bija – neko zināt nevarēja, kas un kā notiks,» nosaka Hermanis un piebilst, ka vēlāk saņemtas ziņas – Āriņu ģimene, kas bija palikusi Latvijā gaidīt piemērotāku kuģi, vēlāk apcietināta un izsūtīta uz Sibīriju.

„Kēnigsbergā mūs sagaidīja tā saucamie fazāni jeb Hitlera cilvēki, norīkoja darbos un teica, ka pēc nedēļas mūs pārvedīšot uz nometni. Divi no mūsu grupas aizgāja uz staciju noskaidrot, vai nevar tikt kur tālāk. Teica, ka nevar. Bet tad viņiem piemētās divi dūšīgi vīri, arī no Latvijas, kuŗiem līdzī bija nauda un spēķis. Mums tas nāca par labu, jo nu varējām tirgoties,» stāsta H. Dzelzkalns un piebilst, ka tolaik Vācijā visvērtīgākā manta bijušas olas un spēķis. Tā nu, piesolot spēķi, izdevies sarunāt vagonu vilcienā, kas dodas uz Dancigu.

Nokārtojuši visas nepieciešamās atļaujas, lai dotos ceļā, un – aidā! Braukuši vairākas dienas, līdz, vienu rītu pamostoties, secinājuši, ka vagonš atāķēts. Tas esot bijis Šlēgholšteinā, Hermanis saka, bet, visticamāk, tā būs bijusi vieta, kas mums zināma ar nosaukumu Šlēsvīga-Holšteina. „Tolaik Vācijā cilvēki dzīvoja ciemos un viensētās, un mums abiem ar sievu izdevās iekārtoties pie viena veca saimnieka viensētā. Viņam bija četri dēli, kuŗi visi bija armijā, un pa māju saimniekoja meita ar tanti. Viņām tas bija galīgi apnicis, un saimnieka meita jautāja, vai Paula protot gatavot ēst. Paula atzina, ka protot gan, un saimniekmeita viņai piedāvāja turpmāk saimniekot par virtuvi, gatavot ēst un turēt pur visu tīru, kamēr pašas uzņemsies darbus kūti,» stāsta Hermanis. Tā viņi tur nodzīvojuši no decembra līdz maijam.

Reiz solītais par izvietošanu nometnē maijā piepildījies – bēgļi

strādāt nedrīkstēja un tika izminātā nometnēs. «Sākumā baidījāmies, kā tur iztiksim, ko nometnē ēdīsim, bet mums izdevās izlūgties saimniekam govi. Tā nu mēs katru dienu gājām to govi slaukt, un bija mums piens, ēdiens,» atceras Hermanis. Nometnē Dzelzkalnu ģimene dzīvojuši mazā istabīnā, un, kā atceras Hermanis, blakus istabīnā dzīvojis grāmatizdevēja Rapas brālis.

Dzelzkalnu ģimene Vācijā pavadīja piecus gadus – no 1944. līdz 1949. gadam. Tad dzīve viņus aizveda uz Norvēģiju. «Uzģājām sludinājumu, ka Norvēģijā kāda angļu diplomātu ģimene meklē divus cilvēkus, kas veiktu mājas darbus un strādātu ar bērniem. Pieteicāmies. Vispār pieteikušies bija daudzi, bet, tā kā vajadzēja pieskatīt bērnus un Paula bija skolotāja, izraudzījās mūs,» atceras H. Dzelzkalns. Norvēģija izraudzīta bez īpaša mērķa, tur tikai pavērušās darba iespējas. „Toreiz cilvēki pārsvarā devās uz Kanādu, kur bija darbs mežos, uz Ameriku un Austrāliju, kur varēja atrast darbu, piemēram, kokvilnas novākšanā,» stāsta Hermanis.

Ceļā devušies 1949. gada 8. decembrī. Braukuši ar autobusu, kas bijis pilns ar sievietēm, ķaršas devušās apciemot radus. Hermanis stāsta, ka tā bijusi pirmā reize, kad sievietēm, ķaršas bija precējušās ar vāciešiem un dzīvoja Vācijā, bija dota atļauja braukt uz Norvēģiju apciemot radniekus. Oslo Dzelzkalnus sagaidījusi angļu sūtņa ģimene, pie ķaršas viņi bija norīkoti strādāt. Jau uzreiz viņi nobrīdināti, lai vāciski nerunā, jo norvēģi vāciešus ne acu galā nevarot ciest. Angļu ģimenē auga četri bērni – dēls, kas mācījās Anglijā diplomātu skolā, desmit gadus vecas dvīnes un trīsgadīga meitenīte.

Tā kā norvēģi esot lieli ceļotāji, pirmajā atvaļinājumā vasarā arī Dzelzkalnu ģimene nolēmusi paceļot pa Norvēģijas vidienu. Un tas kļuvis par ieradumu. Sākumā ceļojuši ar velosipēdu, tad nopirkuši motociklu un, kā saka Hermanis, apceļojuši visu Norvēģiju. „Tā ceļojot mēs sastapām arī kā-

dus latviešus. Vairāku gadu laikā apzinājām apmēram 40 tautiešus, no kuŗiem daudzi uzturējās veco ļaužu mītnēs. Kad Vācijā likvidēja bēgļu nometnes, Norvēģija uzņēma nelielu skaitu slimu cilvēku – tuberkulozes slimniekus, neredzīgos, kuŗi bija dzēruši spirtu un zaudējuši redzi,» Hermanis stāsta. Šie cilvēki, dzīvojot veco ļaužu mītnēs, bija ļoti vientuļi, valodu neprata. Un tā Hermanim radusies ideja par latviešu biedrības izveidi.

Par oficiālo biedrības dibināšanas datumu tiek uzskatīts 1952. gada 11. maijs, kad tika sasaukta kopsapulce, bet jau gada sākumā Hermanis uzrakstījis uzsaukumu latviešiem, aicinot viņus iesaistīties. Vēstules teksts, kas datēts ar 1952. gada 11. janvāri, ir saglabājis:

Man ir ienākuši vairāki ierosinājumi dibināt Norvēģijā pašpalīdzības kopu, ķaršas uzdevums būtu atbalstīt nepieciešamos gadījumos vecos un slimos tautiešus Norvēģijā un Vācijā. Strādājošie iemaksātu katru mēnesi noteiktu summu pēc savām iespējām.

Kuŗi būtu ar mieru piedalīties šajā pašpalīdzības darbā, laipni lūdzu aizpildīt klātpielikto anketu un atsūtīt man pēc iespējas drīz, lai darbs nekavētos.

Pēc ziņu savākšanas varēs izraudzīt vienu vai vairākas personas, kas šīs lietas kārtos.

Būtu patīkami dzirdēt arī no citiem kādus ierosinājumus, priekšlikumus un norādījumus šajā virzienā.

Ar tautisku sveicienu

/H. Dzelzkalns/

Aicinājumam nebūt nav atsaukušies visi tolaik Norvēģijā dzīvojušie latvieši. Tomēr ļoti atsaucīgi bijuši tā sauktie veclatvieši, kuŗi Norvēģijā uzturējāušies daudz ilgāk, piemēram, Latvijas goda ģenerālkonsuls Norvēģijā Arturs Vanags un Milda Nordheima (dzimusi Augulis). Ģenerālkonsuls pastāstījis, ka norvēģi ir ļoti nacionāli noskaņoti. „Viņš man teica, ka vietējie viņu par norvēģi netur, kaut gan Vanagu ģimene bija turīga, Norvēģijā nodzīvojuši apmēram 40 gadus,

viņu bērni tekoši runāja norvēģu valodā,» atminas Hermanis. Savukārt Nordheima kundze bija precējusies ar norvēģi, viņiem bija divas meitas, un visi ģimenes locekļi bija aktīvi iesaistījušies latviešu dzīvē. «Tolaik, kad dibinājām biedrību, nebija nekādas pretestības no norvēģu vai Norvēģijas valdības puses. Viņi bija ļoti pretimnākoši,» saka H. Dzelzkalns.

Pirmajos biedrības gados tās misija bijusi palīdzēt tautiešiem, kā vien iespējams, – par biedru naudu dažiem cilvēkiem tika izmaksāti pabalsti, citiem pasūtīnāta prese, vēl citi pie Dzelzkalna kundzes mācījušies latviešu valodu. Vēlāk nodibināts arī korītis, kuŗā dziedātas latviešu dziesmas. «Man tā dziedāšana tuva jau no bērnu dienām. Bērniņā mācījos vijoles spēli, vēlāk arī klavier spēli. Ģimnazijā Bauskā pat spēļu orķestri,» atceras sirmgalvis. Tāpat biedrībā svinēti latviešiem nozīmīgi svētki, piemēram, 18. novembris, Jāņi, Ziemsvētki. Vienīgais Jānis tolaik bijis kāds puika no jauktas ģimenes – māte latviete, tēvs norvēģis. Iespēju robežās ievērotas senās tradīcijas – pīti Jāņu vainagis, rotāta eglīte, dziedātas dziesmas, ģērbti tautastērpi.

Trimdā Dzelzkalnu ģimene, lai saglabātu latvisko identitāti, apgūvusi arī ko jaunu. Piemēram, Paula iemācījusies aust – pirmās stelles vīri izgatavojuši no koka kastēm. Paulas austie audekli vēl tagad rotā Hermana māju un silda sirdi. Savukārt Hermanis pats iemācījis darināt kokles. Tās esot pat izstādītas dažādās izstādēs, kur guvušas atzinību.

Laiks, kas nodzīvots Norvēģijā, ir samērā īss – 1956. gadā Dzelzkalnu ģimenei radusies iespēja pārcelties uz Ameriku, jo piedāvāts darbs lielā restorānā. Tad biedrības vadību pārņēmis Harijs Valdmanis, kas Norvēģijā iecerojis gadus piecus vēlāk nekā Dzelzkalnu ģimene. Norvēģijā pavadīto laiku atgādina arī metalla vāze ar gravējumu, ko Hermanim dāvājuši kolēģas un domubiedri. Ar Hariju Hermanis sazinās joprojām un pārrunā jaunumus. „Harijs teic, ka tagad jau jaunie pārņēmuši vadību, bet domāju, ka biedrība ir uz laba ceļa, un vajag tikai rīkoties,» saka H. Dzelzkalns.

Tomēr vecais vīrs it nemaz nejutās kā revolucionārs vai vēstures veidotājs. „Citi jau saka, ka esmu izdarījis labu darbu... Bet mans tēvs teica:

Vai tavš muŗš kam lieti der,

To vis neteic ilgie gadi;

Viens tas britiņš dārgi sveŗ,

Ko ar labiem darbiem vadi,- tā

H. Dzelzkalns 102 gadu vecumā bez grūtībām citē Neikenu Juŗa dzejas rindas. Norvēģijas Latviešu biedrībai viņš vēl: „Saticību savā starpā, atcerēties Latviju, uzturēt dziesmu garu un saglabāt valodu.”

Pēc 40 Amerikā nodzīvotiem gadiem Hermanis pats ar dzīvesbiedri atgriezās Latvijā un apmetās uz dzīvi Siguldā. Nu jau Latvijā nodzīvoti 15 gadi. Viņš ziedojis ievērojamus naudas līdzekļus – 2000 latu – Brīvības piemineklim un Rīgas Brāļu kapiem.

Ilze Knusle-Jankevica

PAR AVĪZI

Pagājuši vairāk nekā divi gadi, kopš mani ievēlēja par Brīvās Latvijas Izdevēju kopas (BLIK) priekšsēdi, un es vēl šos īsi aprakstīt, kā mums ir gājis, kas plānots, kādas izredzes nākotnei. Pašiem pirmajiem vēlos pateikties jums, Brīvās Latvijas lasītājiem, par jūsu turpināto atbalstu un līdzdalību. Bez tās mēs nebūtu nekā.

Mūsu avīzes priekštece Londonas Avīze iznāk jau kopš 1942. gada marta. Kopš avīzi 1986. gada oktobrī apvienoja ar Vācijā izdoto Latviju, dodot vēsturiski nozīmīgo un simbolisko nosaukumu Brīvā Latvija, esam turpinājuši ziņu sniegšanu latviešu valodā Rietumeiropā dzīvojošiem tautiešiem. Un kopš trešās atmodas sākuma, nu jau pāri par divdesmit gadiem, esam „pauduši latvisko domu” ne tikai latviešiem bijušās trimdas zemē, bet arī Latvijā un pat Krievijā. Un lai neviens nesaķa, ka šis darbs nav vairs vajadzīgs!

Avīzes filozofija un jēga

Brīvā Latvija atspoguļo tās vērtības, ko latviešu bēgļi atveda no dzimtenes uz savām mītnes zemēm. Kultūra, dzīvesstils un politika mainās, bet pamata vērtības ne. Un tieši šo vērtību dēļ avīzei joprojām ir svarīga loma šodien un ne tikai latviešu sabiedrībā Anglijā, Vācijā un Zviedrijā, bet arī latviešu un Latvijas plašsaziņu līdzekļu pasaulē. Saskaņā ar avīzei šodien četras pamatlomas:

- Ārņemju latviešu dzīves dokumentācija: katru dienu Eiropas zemēs ārpus Latvijas latviešu dzīvi: sabiedriskā, ģimeniskā, darba un pat valstiskā. Katru dienu tiek bagātināts latviešu tautas pūrs, un tas ir jāpieraksta, lai neietu zudumā. Manā ieskatā avīzei var vēl paplašināt darbu šajā laukā, lai atspoguļotu jauno situāciju Eiropā,

kur dibinās jaunas latviešu kopiņas un sabiedriskas organizācijas.

- Informācijas darbs: avīzei joprojām ir svarīga loma informācijas sniegšanā – paziņojumos parādās mūsu plānotie sarikojumi un tiek aprakstīts, kas noticis mūsu organizācijās, draudzēs un pilsētās, kur latvieši ir iebraukuši no jauna un sākuši rosīties.

- Saikne ar Latviju bijušās trimdas vecākām paaudzēm: daudziem no mūsu vecākās paaudzes pārstāvjiem, kam nav pieejams tīmeklis, „Brīvā Latvija” ir gandrīz vienīgais veids, kā viņi var uzzināt, kas notiek Latvijā un viņu mītnes zemju latviešu sabiedrībā. Šie cilvēki uzbūvēja trimdas sabiedrību un bija mūsu organizāciju dibinātāji un pamats. Esam viņiem daudz parādā.

- Rietumu latviešu vērtību un kultūras nešana uz Latviju: ar avīzes starpniecību bagātinām Latvijas kultūras pūru, darām zināmus mūsu ieskatus vēsturē, sniedzam neatkarīgu informāciju, kuŗas šad un tad trūkst Latvijas informācijā, veicinām rietumniecisku domāšanu un varam lepoties, ka mūsu avīze līdz ar Laiks iznāk Endzelīna ortogrāfijā ar labu latviešu valodu bez padomju „pielikumiem”. Avīze pašreiz tiek sūtīta simtiem bijušo latviešu leģionāru Latvijā, lai arī viņiem būtu pieejama objektīva informācija. Vēlēšanu laikā un citos nozīmīgos brīžos, piemēram, referendumā par otru valsts valodu, avīze tiek sūtīta arī Latvijas politiskām partijām, bibliotēkām un tautiešu kopienām.

Panākumi pēdējos divos gados

Varam lepoties, ka avīze pēdējos divos gados ir bijusi aktīva un saistījusi lielu uzmanību Latvijā. Domāju, ka abas vēlēšanu kampaņas (10. un 11. Saeimas vēlēšanām) izdevās labi. Varējām vēlēšanu laikā dubultot metienu. Esam lūguši prezidentus, ministru prezidentus un ministrus sniegt interviju avīzei un esam arī varējuši no viņiem

prasīt atbildību. Arī 18. februāra referendumā par valsts valodu mēs savu lomu paveicām izcili sadarbībā ar kampaņu „Cēlies un ej!”.

Šogad ir panākts līdz šim nebijis Latvijas abonētu skaita kāpums (uz 313). Turklāt tagad avīzi izsūta 219 Latvijas bibliotēkām. Līdz šim nepieredzētā apjomā cēlusies sadarbība ar Daugavas Vanagu (DV) organizāciju. DV oktobrī pasludināja akciju gan atsevišķiem cilvēkiem, gan DV nodaļām samaksāt abonementus bijušajiem latviešu leģionāriem, kas dzīvo Latvijā.

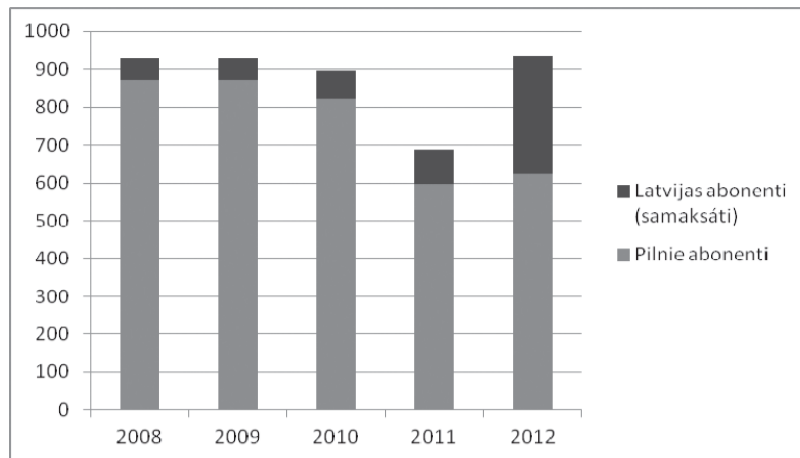
Kaut mums arvien vēl ir jātiecas galā ar demografisko spiedienu, situācija ar abonementiem ir stabilizējusies. Samaksāto abonētu skaits tagad ir lielāks, nekā tas bija pirms pieciem gadiem. Varam priecāties, ka Latvijas ienākumi un abonētu skaits aug.

Varam lepoties arī ar to, ka jau gadu avīzei ir savs ziņu portāls – www.brivalatvija.lv - esam ienākuši digitālā laikmetā. Drīz ceram pasludināt iespēju katram, kas to vēlas, pirkt avīzi tīmeklī un to lasīt datorā vai pašam izdrukāt. Ceram arī ar laiku piedāvāt pieeju avīzes arhīvam. Pēdējā gadā esam radījuši iespēju kontaktēties arī ar jauno iebraucēju paaudzi ar jaunās mājaslapas starpniecību, taču daudz vēl jādarā, lai to popularizētu un ar šo lapu BL izpildītu savu svarīgo misiju: sniegt Latvijas iedzīvotājiem un pavalstniekiem ārpus Latvijas arvien vairāk objektīvas un bagātas informācijas.

Finances

Izdevēju kopas sēdē Rīgā 2011. gada oktobrī nolēmām 2012. gadā abonementu maksu ārzemēs noturēt tajā pašā līmenī kā 2011. un 2010. gadā. Bet Latvijas abonementu maksu nupat esam pacēluši no Ls 29 uz Ls 34, jo līdzšinējās cenas nesedza pasta un drukāšanas izmaksas.

Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā (LNPL) un Daugavas Vanagu Fonds (DVF) 2012. gadā

Pilnie abonenti	872	872	822	597	624
Latvijas abonenti (samaksāti)	57	57	74	90	313
Kopā samaksātie abonenti	929	929	896	687	937

piešķirūši papildu līdzekļus, par ko izdevēju kopa sirsnīgi pateicas. Joprojām esam daļēji atkarīgi no lasītāju ziedojumiem un organizāciju pabalstiem, bet šo divarpus gadu laikā esam varējuši vismaz stabilizēt avīzes finanses. Un tas nemaz nav maz, ja padomā, kāda situācija bija pirms diviem gadiem: tad nebija reāla budžeta, avīzei bija parādi un abonementu cena sasniedza tikai 60% no vajadzīgā līmeņa, lai varētu segt izdevumus. 2010. gada sākumā runa bija pat par avīzes slēgšanu vai samazināšanu līdz 24 izdevumiem gadā.

Avīzes 2012. gada budžets ir veidots ar nelielu iztrūkumu, taču es ceru, ka paaugstinātie ienākumi no Latvijas un lasītāju atbalsts palīdzēs šo summu segt.

Organizatoriskās pārmaiņas

BLIK sastāvā ietvertas piecas organizācijas trīs zemēs: Latviešu kopība Vācijā (LKV), LNPL, DVF, Zviedrijas Latviešu apvienība (ZLA) un Zviedrijas Latviešu centrālā padome (ZLCP). Ar decembra beigām LKV izstāsies no Brīvās Latvijas Izdevēju kopas. Tomēr tā arī turpmāk administrēs avīzi un maksās par saviem abonementiem, kā arī joprojām popularizēs BL un BL mājaslapu.

Kā vēl Brīvās Latvijas lasītāji varētu palīdzēt?

Man ir prieks par lasītāju atbalstu un atsaucību. Vēl ir daudz, ko varam kopā darīt.

- Lūdzu, informējiet avīzi par jaunumiem latviešu sabiedrībā. Latviešu kopības, skolas un sarikojumi ārpus Latvijas tagad varojojas kā sēnes pēc lietus! Gribam atspoguļot to, kas notiek jaunajos latviešu centros, un būt arī jaunajai latviešu sabiedrībai Eiropā uzticams informācijas avots.

- Kā jau minēju, bez privātiem un organizāciju ziedojumiem mēs nevaram iztikēt. Es dziļi paklanos jums, kas visus šos gadus esat atbalstījuši avīzi. Varu apgalvot, ka jūsu ziedojumi nes Latvijai un latviešiem kaut ko vērtīgu. Lūdzu šo zelta vērtu atbalstu turpināt.

- Lūdzu, popularizējiet mājaslapu! (www.brivalatvija.lv) Jo vairāk interesentu apciemots mājaslapu, jo drīzāk varēsim pārdot reklāmas, kas palīdzēs avīzi financēt. Ja jums patīk kāds raksts, lūdzu, pārsūtiet to ar saiti savam draugam.

Lai darbs rit uz priekšu, un paldies, jums visiem!

Aivars Sinka,
BLIK priekšsēdis

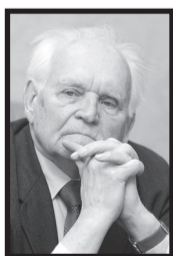
Heinrichs Strods

Anglijas lordu un cara kalpu ordeņu lentītes 9. maijā

Tuvojoties 9. maijam un vēl pēc tam, Rīgas ielās redzami gan jaunāki, gan vecāki cilvēki ar melni oranži srtipotām lentītēm pie krūts. Parasti tie ir krievi. Šādas lentītes plīvo arī pie automašīnu antenām. Kas tās ir par lentītēm?

Vēsturnieka prof. Heinricha Stroda ieskatā: „Neiegūtājās zemēs kolonisti parasti ir lielāki patrioti nekā viņu tautieši dzimtenē. Savu nereālizēto mērķu atgūšanai viņi izmanto visas iespējas, lai pierādītu zaudētās ieceres, pat valkā Sv. Juŗa lentītes par godu tiem, kas šo ordeni un tā valkātājus gandrīz pirms 100 gadiem iznīcināja un savus tautiešus piespieda pašu Juŗa ordeni aizmirst. Greznošanās ar 20. gadsimtā sabrukušās imperijas militārā ordeņa lentīti 21. gadsimtā ir visai bezcerīgs un bezkaunīgs žests – tas nozīmē godināt krievu militārās elites – Sv. Juŗa kavalieriŗu sāvējus un šī ordeņa noliedzējus 70 gadu garumā.”

Sniedzam mūsu lasītājiem profesora vēsturisko skaidrojumu.

Svētais Juris (Georgs) esot bijis imperatora Diokleciana (284–305) Romas imperijas kaŗavīrs, miris mocekļa nāvē 303. gada 23. aprīlī. Leģendas par Juri sāka izplatīties 6. gadsimtā, taču leģendas par viņa cīņu ar drakonu parādījās tikai 13. gadsimtā pēc grāmatas „Zelta leģenda” (Golden Legend) iznākšanas. Pēc šīs grāmatas ziņām, Juris bijis kristīgs bruņinieks, kas ieradies Silenes (Sylene) pilsētā, kur čusksveidīgs drakons terorizējis pilsētu – pieprasījis upurus. Par pēdējo drakona upuri bijusi izraudzīta princese. Juris drakonu nogalinājis, atbrīvojis princesi un, kad pilsētas iedzīvotāji piekrituši pieņemt kristīgo ticību, atdevis princesi pilsētai. Vēlāk bruņinieks Sv. Juris princesi apprecējis.

Juŗa kults, tāpat kā citi varoņkulti, patiesībā cēlies no mirušo kulta. Svētā Juŗa tēlā apvienoti sengrieķu dieva Perseja, ēģiptiešu

dieva Gora, persieŗu dieva Mitras un citu dievu īpaŗības. Svētais Juris ir slavenākais no kristīgo svētajiem, kas cīnījuŗies ar puķi un to uzvarējuŗi.

Anglijā Svētais Juris kļuva pazīstams ne agrāk kā 8. gadsimtā. Viduslaikos Rietumeiropas valdnieku galmos Svēto Juri godināja kā uzticamu Baznīcas kalpu un zirgu kopēju patronu. Par viņa krāsām kļuva karaļu un augstmaŗņu simbols – oranŗā krāsa un ļaunā simbols – melnā krāsa. Šis krāsas simbolizēja valdnieku un bruņinieku cīņu pret nekristīgajiem. Viduslaikos Sv. Juris kļuva par bruņinieku un kaŗavīru, īpaŗi krusta kaŗotāju patronu. Sv. Juŗa kapella (baznīca) pie Rīgas pirmās Zobenbrāļu ordeņpils celta ne vēlāk kā 1207. gadā un ir pirmā Rīgas baznīca.

„Sv. Juŗa armija” valkāja baltu apģērbu ar sarkanu krustu uz tā. Šis krustneŗu apģērbis kļuva par Britu armijas kaŗavīru un jūrnieku uniformu pamatelementu. Sarkanais krusts bija valsts karoga (Union Jack) un angļu aristokrātu „Bikŗu lentes ordeņa” (Order of the Garter) zīme. Šo ordeni ap

1347. gadu dibināja Anglijas karalis Eduards III (1312–1377). Sv. Juŗa kults izplatījās uz austrumiem Palestīnā un Bizantijas imperijā. Pēc tam kad 330. gadā kristietībai pievērsās zemes starp Kaukazu, Melno jūru un Kaspijas jūru, grieķu misionāri tur izplatīja Sv. Juŗa valsts Baznīcu (Georgische Kirche) ar katolikosu (vadītāju) priekŗgalā, un Sv. Juŗa kults no Mchetas pie Tbilisi 5.–10. gs. plaŗi izplatījās Gruzijā, Armēnijā un apkārtējās Kaukaza zemēs. Pāvesti Aleksandrs VI (1492–1503) un Pāvils III (1534–1543) sakarā ar turku apdraudējumiem nodibināja Sv. Georga ordeņus. Vācijā Bavārijas kūrfirsts Kārlis Albrechts atjaunoja jau krusta kaŗu laikā dibināto Bavārijas Sv. Georga bruņinieku ordeni. Pēc Konstantinopoles kriŗanas 1453. gadā rietumu „georgiāniskā Baznīca” nonāca līdz Maskavai, kas pasludināja sevi par „Treŗo Romu”. 14.–16. gs. Sv. Juŗa attēlu atveidoja Lietuvas un Maskavijas valsts ģerboņos. Pareizticīgā Baznīca pasludināja Sv. Juri par lielmocekli un uzvarētāju.

Sv. Juŗa militārais ordenis kā Krievijas imperijas militārs apbalvojums virsniekiem un ģenerāļiem dibināts 1779. gada 26. novembrī. Ar to apbalvoja pretinieka galvenā komandējoŗā sastāva saguŗitājus, pretinieka karoga ieguvējus u. c. 1815. gadā „georgiānisko Baznīcu” iepļudināja krievu pareizticībā. Ar Sv. Juŗa militāro pirmās ņķiras ordeni cetrstūrainas zvaigznes formā platā lentē ar trim melnām un divām oranŗām svītrām pār labo plecu rotāŗas Krievijas ķeizariene Katrīna II, viņas favorīti kņazs Potjomkins, kņazs Orlovs u. c. lielmaŗi.

Sv. Juŗa krusts dibināts 1807. gada 27. (13.) februārī ar imperatora Aleksandra I (1777–1825) manifestu kā Sv. Juŗa militārā ordeņa Goda zīme. Juŗa krustu pieŗķira apakŗvirsniekiem, kareivjiem un matroŗiem par nopelniem kaujās līdz 1825. gadam, apbalvotos vienlaikus iecelot muiŗnieku kārtā. Kopŗ 1856. gada ņim apbalvojumam bija cetras ņķiras krusta formā ar Sv. Juŗa attēlu.

(Turpinājums sekos)

„Man garšo valoda kā kūka” - atminoties dzejnieku, rakstnieku un tulkoātāju Dzintaru Sodumu (1922–2008)

„Es neesmu literāts. Man nav speciālas izglītības, un nevaru būt autoritāte. Tagad pensijā man vaļas domāt par valodu, izteiksmi, vīziju,” savās ārpusnieka piezīmēs reiz pieticīgi bildis Dzintars Sodums, kam šajā maijā sviņētu deviņdesmitgadi.

Dzimis Rīgā 1922. gada 13. maijā Andreja un Ellas Sodumu ģimenē. Beidzis Rīgas 23. pamatskolu un Rīgas pilsētas 1. ģimnaziju. Analītiskā pieeja valodu mācībām ģimnazijā rosināja (interesanti, arī līdzaudzis A. Johansons sāka atdzejot ģimnazijas gados) tulkot. *Tulkosana bija zibensnovēdējs valodas pārpilnībai galvā.* 1941. gada notikumi izposta Dzintara Soduma radu saimi, deportēts tiek arī tēvs ar jauno ģimeni. Studējis filozofiju un klasisko un ģermāņu filoloģiju Latvijas Universitātē (1942–1943), studiju gados atdzejojis latīņu un vācu autorus. 1943. gada pavasarī iesaukts Latviešu leģionā, bijis kara ziņotājs līdz 1944. gada oktobrim, 1945. gada pavasarī devies svešuma gaitās uz Zviedriju, kur Stokholmā strādājis par burtliči, korrektoru (apgādā „Daugava”). *Par burtliči mācījos, lai spētu eksistēt, un domāju, ka to darbu spēšu darīt.* Zviedrijā izveidojis ģimeni, piedzimuši divi dēli – Andris un Mārcis. 1963. gadā pārcēlies uz dzīvi ASV, Masačusetas pavalstī turpinājis darbu par tipografu (līdz 1974. g.). Palaikam studējis. 1984. gadā pensionējies, kopš tā laika nodarbojies tikai ar rakstniecību. Dzīvojis Itakā, vēlāk Spenserā, 2006. gada rudenī atgriezies Latvijā.

Dzintaram Sodumam raksturīgs zināms robustums, ironija, lakonisms, ne-romantizēšana. Sava veida skarbums bija iezīmīgs viņa paaudzes vaibstos, viņu sāpe nav vārdos izstāstāma,

Dzintars Sodums

jaunības ieceļu sabrukums un leģionāra gaitas „apzīmogoja” uz mūžu. Divdesmitā gadsimta 50. gadu jaunā trimdas paaudze, pēc Soduma domām, nozīmīga tieši valodas ziņā – viņi to bagātināja, padziļināja izteiksmi, radīja ekspresiju, ienesa tajā laikmetīgumu. Latviešu valodu visu mūžu dēvējis „par savu otro ligavu”. Viņam allaž bijis arī svarīgi zināt, kas notiek Latvijā (20. gs. 90. gados Latvijā izdoti vairāki viņa darbi, publikācijas arī periodikā). Visu mūžu Sodumam patīcis domāt par dzeju, jau kopš pirmajām publikācijām un kopkrājuma „Trīs autori” (1950, kopā ar Veltu Sniķeri un Ojāru Jēģenu), kas kļuva par būtisku pagrieziena latviešu trimdas dzejas poētiskā, noskaņā, vēstījumā, intonācijā, tomēr dzeja vairāk pieder viņa jaunības laikam, vēlāk viņš pievērsās prozai. Ilgus gadus viņš nevēlējās, lai jaunības laika dzejoļus pārdrūkātu, *mana daļa rakstīta savam laikam un toreiz derēja. Mūslaikos tajos dzejoļos ir trūkumi: forsēts, kaut kas no histerijas, jo tie radīti nelāgos apstākļos. Siltu ēdienu Stokholmas augstskolas studentu ēdnīcā varēju atļauties pārdienas. Pārējo laiku pārtiku no biskvītiem un plūmēm, ko pirku tirgū pie Koncertnama.*

Vakaros saliktuvē mācījos par mašīnburtliči, saliekot latviešu tekstus. Atzinis, ka tolaik viņam bijusi cita valodas koncepcija – savā veidā „politiski vientiesīga valoda, kas bijusi paņemta līdz no 40. gadu sajauktās Latvijas”. Viesturs Vecgrāvis Sodumu nodēvējis par unikālu personību latviešu literatūrā: *Daudziem nebija pieņemams, ka Sodums latviešu lirikā ieviesa sarunu valodu, vulgārismus, žargonu, epatāžu. Soduma dzeja bija sava veida šoka terapija latviešu literātikas vispārējā romantiskā izteiksmē. [...] Taču ironija un sarkasms nenozīmēja, ka Sodumam būtu sveša tēvzemes mīlestība un patriotisms. Tie vienkārši bija citādi – balstījās personiskajā pieredzē un dzīves nesaudzīgā skatījumā.*

Savukārt prozas tekstos ienācis paša autora dzimtas liktenīgums, paša personības un likteņa vērtējums dažādādos skatījumos, nereti konfrontējot tos ar sabiedrības vispretrunīgākajiem uzskatiem un rīcībām. Romāns „Savai valstij audzināts” (1993) ietver stāstījumu par savas dzimtas saknēm, „Taisāms tiltu pār plašu jūru” (1957, 1993) ir vēstījums par vācu okupācijas laika beigām un aizbraukšanu no Latvijas, savukārt „Jauni trimdā” (Karogs, 1997) stāsta par trimdinieka dzīvi Zviedrijā līdz aizceļošanai uz ASV 1963. gadā; „Blēžu romāns” iezīmē kara ziņotāja gaitas Otrā pasaules kara beigās; romāns „Lāčplēsis trimdā” aizsāk t. s. demitoloģijas vilni, ironiski vēstījot par trimdinieku sadzīvi, ideālu trauslumu. Būtisku Dzintara Soduma literārās personības šķautni veido tulkojumi (H. Heses „Narciss un Zeltamute”, E. Hemingveja „Ardievas ieročiem”, T. S. Eliota poēma „Tukšā zeme” u. c.), īpaši

Džeimsa Džoisa „Ulisa” tulkojums (1960) ar savu leksikas un stila novitāti.

Dzintars Sodums bija LZA Goda loceklis, saņēmis PBLA Kultūras fonda Goda balvu par romānu „Jauni trimdā” (1997), Triju Zvaigžņu ordeni (2002), Literatūras Gada balvu par mūža ieguldījumu (2006), Latvijas Republikas Kultūras ministrijas balvu par mūža ieguldījumu (2006), kā arī citas atzinības, tomēr rakstniekam pati lielākā balva – ja viņa darbus lasa un tie raisa diskusijas.

Dzintara Soduma mūža gājums izritējis cauri Latvijai, Zviedrijai, Amerikai. Mūža nogalē, iegūdamts atsaucīgas domubiedres, viņš 2006. gada rudenī atgriezās Latvijā. Dzīvojamts pie rakstnieces Noras Iksstenas Ikšķilē, viņš ieguva ļoti daudz – ieguva mājas un sagaidāja daudzu savu darbu atgriešanos pie Latvijas lasītāja septiņu Kopotu rakstu sējumu formā (2001–2008), kuŗos iekļauti gan agrākos gados publicēti darbi: romāni „Savai valstij audzināts”, „Taisāms tiltu pār plašu jūru”, gan pirmpublicējums „Blēžu romāns. 1943–1944”, pirmpublicējums grāmatā „Jauni trimdā”, pirmpublicējums „Varoņu konference: stāsti, lugas un Kulturknutte. Atsevišķā izdevumā izdota arī dzeja un sējums „Viņpuse”, kas, pamatojoties uz dokumentāriem faktiem, aptver chronoloģiskus Amerikas laika (1963–2006) ikdienas gaitu pie rakstus, vērojumus, atziņas. „Viņpuse” iznāca pēc dzejnieka aiziešanas mūžībā 2008. gada 18. maijā. Viņu apbedīja Ikšķiles kapos, un atvadīšanās izvērtās par latviešu kultūras ļaužu satikšanos un kopabūšanu. Izteikas un prātojumi sakopti grāmatā „Virtuves piezīmes” (2011), sa-

vukārt Noras Iksstenas faktiski (literāri) autobiografiskais darbs „Vīrs zilajā lietusmētelī” (2011) tekstā atklāj topošas rakstnieces un vieda rakstnieka garīgo tuvināšanos, sapratni.

Atceroties un godinot Dzintaru Sodumu, 2012. gada vasaras ieskaņā Latvijā pie lasītāja nonāks atkārtots viņa latviskotais Džeimsa Džoisa „Uliss”, notiks citi atceres brīži. Reizēm, tikai gadiem ritot, mūžam noslēdzoties, nāk apjaušana par cilvēka gara spēku un sava veida vienreizību un unikālītāti. No šodienas pozīcijām, šķiet, daudzi vēlētos būt bijuši Dzintara Soduma draugi, savējie, bet, kāda būtu bijusi paša rakstnieka izvēle? Viņš, manuprāt, ir gana sarežģīta personība, kas atklājas (vai ieslēpjas) savos literārajos tekstos, tomēr latviskā kultūrtelpā vēl joprojām neizprasta un īsti nenovērtēta. Viņa īpatnējā proza krasi atšķiras no citiem trimdas prozas tekstiem – tā nav tradicionāli reālpsicholoģiska, ar grodu sižetu un vispusīgi atklātiem raksturiem” (A. Skurbe). Vai katram būtu savs stāstījums par rakstnieku – personiskāks tiem, kuŗi sastapās dzīvē, ikdienā, sarunās, savs tiem, kas „sastapušies” ar autoru viņa literārajos darbos un tulkojumos. Vienaldzīgo nebūs nevienā pusē. Viss Dzintara Soduma mūžs aizritējis „valodā” – dzejojot, rakstot, tulkojot, prātojot un dzīvojot. *Latviešu valoda no viņa saņēmusi pārrādītu reālītāti, kas ļauj just ar prātu un domāt ar jūtām, reiz rakstīja Nora Iksstena.*

Kaut mēs ik mirkli spētu teikt, ka dzīvojam latviešu valodā, kā teicis Dzintars Sodums. Tas ir vieds novēlējums.

Inguna Daukste-Silasprōģe

Pauls Dambis

Dīvainais pavasaris un re-minors

Re-minors parasti asociējas ar pelēcīgi tumšu nokrāsu (pēc Debišī un Mesiāna uzskatiem) vai gaiši dzeltenu (Skrjabins) toni. Mūzikā re-minors iemīļots gan klasiķiem, gan romantiķiem skumju, traģisku vai nenoteiktu izjūtu izteicējs – J. S. Bacha „Jāņa Pasija”, V. A. Mocarta „Rekviēms”, J. Brāmsa – „Vācu rekviēms”, pat Dmitrija Šostakoviča 5. simfonija – „Padomju mākslinieka praktiskā atbilde kritikai” – 1937. gadā ir rakstīta re-minora pamattoņkārtā. Tā pamatos ir visai drūmu priekšnojautu atslēgā sacerēta mūzika, un pavasara jautrības tajā maz. Arī dabā šis pavasaris atnācis ar negaidītiem pretstatiem – te pēkšņi aprīlī sniegs, te karstums līdz 20 grādiem pēc Celsija. Šts re-minors dabā!

Arī koncertprogrammu piedāvājumi šajā mēnesī bija pietuvināti pelēcīgi-elēģiski-patētiskajai noskaņai. Jau sākot ar Valsts kuŗa *Latvija* un Latvijas

Ints Dālderis

Nacionālā simfoniskā orķestŗa (diriģenta no Polijas Zbigneva Gracias vadībā) piedāvāto **V. A. Mocarta populāro „Rekviēmu”** (solisti Inga Šļubovska – soprāns, Baiba Berķe – meco, Viesturs Jansons – tenors, Romans Poļisa-

Baiba Berķe

dovs – bass) - tā re-minorīgā sākotne un izskaņa Sv. Jāņa baznīcā gan labi saskanēja ar komponista dziļi personisko traģismu, taču mazāk ar Lielās Piekdienas garīgo vispārinājumu. Kaut atskaņojums bija dziļi emo-

cionāls un viens no spožākajiem VAK atskaņojumiem vispār. Arī orķestris bija uzmanīgs un smalkjūtīgs kuŗa un solistu atbalstītājs, kaut dažviet triviāli tradicionālie, gadsimtos izstrādātie klišeiskie momenti centās

Inga Šļubovska

pierādīt savu dzīvotspēju *Tuba mirum* vai *Lacrimosa* daļās. Taču kopumā tieši koris noturēja šo ģeniālo diždarbu Lielās Piekdienas kopskaņā.

(Turpinājums 9. lpp.)

SVEICAM JUBILĀRUS!

Mudīte Hoogland-Krasta, Zviedrijas Latviešu centrālās padomes daudzgadējā priekšsēde, svin jubileju

Mudīte Hoogland-Krasta šogad aprīlī nosvinēja 70 gadu jubileju un 50 gadu darbošanos latviešu sabiedrībā. Jubilāres dzīvesstāsts sākotnēji līdzinājās daudziem viņas gadugājuma kara laika latviešu bērniem. Divu gadu vecumā kopā ar brāli un vecākiem viņa bēgļu laivā nonāca Zviedrijā. Ģimene apmetās Vesterosā, kur, kā jau visas latviešu atvases lielākos latviešu centros, mācījās latviešu papildskolā. Gadu gaitā viņa arvien vairāk iesaistījās latviešu sabiedriskā darbā, dziedāja latviešu kori, iestājās Stokholmas latviešu amatieņu teātrī, bija audzinātāja Stokholmas latviešu skolā, kā arī vadīja Zviedrijas latviešu bērnu vasaras nometnes. Jubilāre savu dzīvi veltījusi Latvijai un latviešiem, 50 gadus darbojās *Zviedrijas Latviešu centrālā padomē (ZLCP)* gan par ģenerālskretāri,

Jubilāre ar meitām Veroniku un Johannu

gan vēlāk par valdes priekšsēdi. Priekšsēdes amatu viņa atstāja š.g. februārī. Daudzus gadus Mu-

dīte pārstāvēja *ZLCP Eiropas latviešu apvienības (ELA)* prezidijā. Mudīte aktīvi strādāja *Pasau-*

les brīvo latviešu apvienības (PBLA) ietvaros, jau sākot ar 1973. gadu, kad notika konference Helsinkos par *Drošību un sadarbību Eiropā (EDSO)*. Piedalījās memorandu rakstīšanā, preses konferencēs un demonstrācijās. 1977. gadā kopā ar Oļģertu Pavlovski (Amerikas latviešu apvienības locekli) Mudīte apmeklēja EDSO konkerenci Beogradā. Par politisku darbošanos tika izraidīta no Dienvidslāvijas. 1980. gadā strādāja PBLA birojā Madridē un vēlāk PBLA informācijas birojā Stokholmā.

Jubilāre dzīvo un darbojas Stokholmā. Viņai ir ģimene: vīrs Henriks un divas pieaugušas meitas - Veronika un Johanna. Galvenās brīvā laika intereses ir opera, koncerti, teātra un baleta uzvedumi. Algotais darbs bija vispirms par farmaceiti un

vēlāk pētniecības laukā ar darba aizsardzības jautājumiem. Līdz pensijai Mudīte strādāja Darba aizsardzības pārvaldē ar likumu formulēšanu.

Mudīte pati par sevi saka: "Esmu optimistisks cilvēks. Dzīve mani mācījusi, ka vienmēr jāmeģina redzēt pozitīvo. Tā dzīve kļūst vieglāka. Raizēšanās atņem spēku, kas nepieciešams, darbojoties radošās sfairās. Sabiedriskais darbs, gan latviešu, gan zviedru, man devis galvenokārt prieku un enerģiju. Esmu daudz piedzīvojusi, piedalījusies jaukos, svarīgos un interesantos notikumos un ieguvusi daudz draugu."

Pazīstot jubilāri, bez šaubām var rakstīt, ka viņas darbošanās latviešu sabiedriskajā laukā nav beigusies.

Ilze Šakare

Paidagogam, rakstniekam un kritiķim Eduardam Silkalnam 75

Pēdējā laikā Latvijas presē ar grāmatu recenzijām ievēribu atkal guvis Eduards Silkalns pēc pensionēšanās un atgriešanās no trimdas Austrālijā. Savā laikā parāllēli skolotāja un docenta pienākumiem Melburnas universitātes Skolotāju sagatavošanas kolledžā viņš aizrautīgi sekoja trimdas latviešu grāmatniecības attīstībai un, sākot ar 1957. gadu, apcerēja izdotās grāmatas vairākos trimdas preses izdevumos. Ievēribu un diskusijas radīja grāmatā izdotā neparastā „Kritikas krāja” (1994. gadā), dodot iespēju iepazīties ar Silkalna recenzenta īpatnībām. Silkalns tagad aizpilda robu latviešu presē, jo vienīgi *Brīvā Latvija* un *Laiks* sniedz grāmatu recenzijas

klasiskā izpratnē.

Eduards Silkalns dzimis Rīgā 1937. gada 18. maijā, ieguvis pamatizglītību trimdā Rietumvācijā un Austrālijā, studējis humānitarās zinātnes ar uzsvāru pedagogijā Melburnas universitātē. Strādājis par skolotāju Minsteres Latviešu ģimnazijā, vācu klasiskajā ģimnazijā Hamburgā un vairākās Austrālijas vidusskolās. Sekmīgi izvirzījies un strādājis par docentu un audzinātāju Melburnas universitātes Skolotāju institūtā (1970. –1975. un 1978. –1994.). Bijis Latviešu ģimnazijas direktors (1975. –1978.). Ilgāku laiku vadījis Latviešu Preses biedrības Austrālijas kopu un publicējies LPB BIĻĒTENĀ *BRĪVĪBAS VĀRDS*, darbojies

jaunatnes, kultūras un rakstnieku dienu rīcības komitejās, kā arī rakstījis dzeju un prozu, kas publicēta presē un grāmatās. Visu nemaz nevar uzskaitīt. Jāpiemin darbošanās sabiedrībā: bijis Latvijas ev. lut. Baznīcas trimdā virsvaldes loceklis, PBLA Kultūras fonda preses nozares referents, Melburnas Latviešu biedrības biedrs, K. Zariņa fonda valdes loceklis u.tml.

Jāuzsver viens no svarīgākiem Eduarda Silkalna trimdas laika nopelniem: viņa trīs gadu darbs Minsteres Latviešu ģimnazijas direktora amatā. Viņš izcīnīja no Melburnas skolotāju kolledžas bezalgas atvaļinājumu šim svarīgajam uzdevumam. Sadarbībā ar LCP un LCK vadības

priekšsēžiem un LCK Izglītības daļas vadītāju māc. Miķeli Lizdiku Silkalns nostiprināja MLĢ

pastāvēšanas tiesības un Rietumvācijas valdības atbalstu šai trimdas latviešu jaunatnes mācību iestādei. Silkalns veiksmīgi sadarbojās ar skolotājiem, audzinātājiem un skolēniem. Par šo darbošanos var pārliecināties nupat pagājušā gadā izdotajā manā grāmatā „MINSTERES LATVIEŠU ĢIMNAZIJA izdzīvoja”, 527 lpp., apgādā *Valters un Rapa* Rīgā.

Novēlam Eduardam Silkalnam Dievpalīgu arī turpmāk.

Alberts Spoģis

No redakcijas. BL un Laika izdevēji un redakcija pievienojas gavilnieku sveicēju pulkam un novēl viņiem dzīvessparu, veselību, možu garu!

ZIŅAS NO VĪTOLU FONDA

Trīs jaunas stipendijas

Andra Kļaviņa fonds – Māmulītes, Ainas Kļaviņas, Valdas Neimanes, Ērika Briteņa piemiņas stipendijas

Dzīve dziļā pateicībā dāvā mūžīgu jaunību tiem cilvēkiem, kas nav slēpuši savu sirdi piesardzības bruņās, kas nav vaicājuši: ko es saņemšu, bet neatlaidīgi meklējuši: ko es varu dot?

(V. Belševica)

Vitolu fondā ir dibinātas neskaitāmas stipendijas, kas vēstījušas par cilvēku vēlmi palīdzēt Latvijas jauniešiem izaugt un iegūt izglītību, taču kopš pagājušā gada viena no tām ir ar neparasti mīlu nosaukumu – Māmulītes stipendija. Tās dibinātāju Andri Kļaviņu tolaik vadīja vēlme saglabāt savas vecmāmiņas Martas Tupiņas piemiņu, jo viņas dzīve savulaik ir bijis apliecinājums spējai visus sev tuvos darīt laimī-

Andris Kļaviņš

gu un neapstrīdams pierādījums mātes mīlestības visaptverīgajam spēkam.

Šī gada aprīlī nogalē Andris Kļaviņš atkal ciemojās Vitolu fondā un šoreiz visus iepriecināja ar ziņu, ka vēlas dibināt vēl trīs stipendijas - savas mammas Ainas Kļaviņas, tantes Valdas Neimanes un krusttēva, Latvijā labi pazīstama un iemīlota aktiera Ērika Briteņa piemiņai. Tās tiek novēlētās topošiem māksliniekiem, aktieriem un tiem, kas studēs bioloģiju vai dabas zinātnes.

Andris Kļaviņš pieder pie tiem cilvēkiem, kuŗi nealkst īpašu pateicības vārdu un nevēlas publicitāti, viņš ļauj labajiem darbiem runāt pašiem. Un tie stāsta par sirdsgudru, godīgu latviešu dzim-

tu, kas allāž turējusi godā seno mācību: „Dod, Dieviņ, otram dot, ne no otra mīļi lūgt”...

Savulaik māte Andrim uzdāvināja Dzimtas koku un pašas rakstītu dzīvesstāstu. Šai dzimtai acīmredzot ir ļoti stipras saknes un ne mazāk spēcīgs turpinājums, ja tajā izauguši cilvēki, kas ne tikai paši sevi spēj apliecināt mākslā, mūzikā un zinātnē, bet prot palīdzēt stiprākām un varīgākām nākotnē kļūt arī tām dzimtām, kuŗu jaunā paaudze izrādījusī vēlmi mācīties, pilnveidot sevi un nākotnē radoši darboties katram savā jomā.

Maijs ir mēnesis, kad mēs ikviens vairāk domājam par māti, ģimeni un ģimenes vērtībām, jo īpaši skaidri apzinoties, ka

allāž katras dzimtas aizsākums, tās centrs ir bijusi māte un viņas beznosacījumu mīlestība, kuŗai nav ne sākuma, ne beigū. Tā aptver sev tuvos kā pavasara ziedu smarža, sasilda kā saulīte pusdienlaikā un sargā no salnas barguma. Tā sniedz drošību un pārliecību par sevi, un laimīgi un stipri izaug cilvēki, kas mātes mīlestību saņēmuši. Viņiem pietiek spēka un gribas laimīgus darīt arī citus.

Savas dzimtas, savas mātes, vecmāmiņas un citu sev tuvo cilvēku vārdus Andris Kļaviņš nākotnes grāmatā raksta tā, kā to prot tikai viņš, - klusi, it kā nemanāmi, tikai cilvēkmīlestību tik ļoti, ļoti apliecinot.

Vita Diķe

LAI PASAULE SAREDZ UN UZKLAUSA

Fonds „Sibīrijas bērni” (dibināts 2000. gadā), kas apvieno vairāk nekā septiņsimt 1941. gada represijās izsūtītos cilvēkus un viņu pēctečus, un režisore Dzintra Geka ir radījusi 10 filmas, ir izdotas grāmatas ar izsūtīto likteņstāstiem, ir rīkotas konferences, piemiņas koncerti 14. jūnijā, organizēti braucieni pa Sibīriju, atzīmējot izsūtījuma vietas ar piemiņas plāksnēm, intervēti tālumā vēl dzīvi palikušie latvieši, neļaujot atmiņai aizaugt ar zāli.

Pirmizrādi nesen piedzīvoja jaunākā filma „Maršruts Ķekava – Omskas apgabals 1949”. Tas ir turpinājums 1941. gadā izsūtīto stāstiem. Iecerētas vēl vairākas filmas.

Izdota arī apjomīga grāmata divos sējumos „Sibīrijas bērni”.

Tajā ietvertas 740 intervijas ar 1941. gadā uz Sibīriju aizvestajiem bērniem. Angļu valodā pirmo sējumu tulkojuši Margita Gailītis, Amanda Jātniece un Kārlis Streips. Šobrīd tiek tulkots grāmatas otrais sējums. Stāsti ir emocionāli sāpīgi. Salauzti bērnu likteņi. Tragēdijas. Un fotografijas, kas uzrunā lasītāju un neatstāj to vienaldzīgu.

Gan Latvijā, gan citviet pasaulē dzīvojošie latvieši ar Dzintras Gekas veidoto filmu starpniecību ir uzzinājuši šos skaudros likteņstāstus. Taču tie jāzina ne tikai latviešu sabiedrībā. Kā stāsta ELJA 50 (Eiropas Latviešu jauniešu apvienība) valdes locekle, tulkotāja **Margita Gailītis**, gan drīz katrs latvietis, lai kur viņš dzīvo, ir satīcis cilvēkus, kas par Sibīrijas bērnu likteņiem neko

nezina. Un viņiem ir jāstāsta, jāskaidro. Margita atceras: „Ar Zviedrijas stipendiju strādāju Rakstnieku namā Visbijā. Kādu vakaru, kad mēs, rakstnieki un tulkotāji, sarunājāmies, kāds sāka stāstīt nepatiesību par latviešiem. Bijām tur divi latvieši un, protams, metāmies aizstāvēt savējos, centāmies izstāstīt mūsu stāstu. Tas bija Zviedrijā. Bet kā tad ir citur – Kanādā, Amerikā?!.. Kad mēs, latvieši, pirms gadiem stāvējām roku rokā *Baltijas ceļā*, daudzi cittautieši pat nezināja, kas tā Latvija ir, kur tā atrodas.”

Pasaulei par mums ir jāzina. Un tādēļ iecerēts kāds ļoti nozīmīgs un gluži nepieciešams projekts – ceļojoša izstāde par Sibīrijas bērniem.

ELJA 50 priekšsēde **Ilze Tērmane** stāsta, ka šī ideja izveidot izstādi par Sibīrijas bērnu likteņiem radusies Margitai Gailīti. „Un izstādei noteikti jābūt ceļojošai,” Ilze saka. „Mums pasaulei jāstāsta par sevi. Nevienš cits mūsu vietā to nedarīs. Gluži pretēji – tie, kas ir nelabvēlīgi Latvijai, aktīvi darbosies, jūtot, ka mēs neko nedarām. Viņi joprojām stāstīs par mums nepatiesību.”

Margita: „Jau tulkojot grāmatu par Sibīrijas bērniem, ievēroju, cik ļoti bērnu fotografijas uzrunā to skatītājus. Vai tad šie bērni varēja būt noziedznieki un tāpēc izsūtīti uz Sibīriju?! Mazs bērniņš noziedznieks, tautas ienaidnieks?!.. Bet tāds zīmogs viņam bija uzlikts. Izstādei katrā ziņā jānonāk ārzemju auditorijās, ne tikai pie latviešiem. Sibīrijas bērnu likteņi jāzina pēc iespējas vairāk cilvēkiem pasaulē.”

Iecerēti atbalstu izteikusi Latvijas institūta direktore Kārīna Pētersone, arī Ārlietu ministrijā piedāvāts izstādi reklamēt visām vēstniecībām, kā arī palīdzēt organizatoriskos darbos. Ar savām idejām un budžeta sastādīšanu aktīvi palīdz Pēteris Tērmanis. Pirmo izstādi iecerēts sarīkot Briselē – Eiropas sirdī. Lai šī iecere „aizdegotos”, apgalvo ceļojošās izstādes iniciatori.

Iecerēts sagatavot arī izstādes katalogu vairākās valodās. „Arī krievu valodā,” piebilst Ilze. Pēteris Tērmanis atgādina, kā jāveic daudz it kā nemanāmu darbu, kam arī nepieciešams finansējums, piemēram, jāpalielina fotografijas, un tām jābūt kvalitatīvām, nepieciešams statīvs. Turklāt visam jābūt izturīgam, lai ceļojums pa pasauli izstādei nekārtētu. Derētu arī izveidot karti, lai cilvēki pasaulē varētu izsekot ceļam, ko nācies mērot Sibīrijas bērniem. Lai izstāde taptu un būtu spējīga bez problēmām ceļot, ir jāiegulda liels darbs, arī tulkošanā. Un, protams, jāgādā nauda transporta izdevumiem.

Dzintra Geka: „Gada sākumā Rīgā, Kino mūzejā, demonstrēju fragmentus no filmām par Sibīriju un stāstīju par 11 gados piedzīvoto un pārdzīvoto, par braucieniem uz mūžīgā sasaluuma zemi, uz Tāļajiem ziemeļiem, par Sibīrijā palikušajiem. Tikšanās dalībniekiem acīs bija asaras, arī mūsu grāmatas tulkotājai Margitai Gailīti. Vakara turpinājumā pārrunājām, ka unikālās fotografijas, ko ievietojām grāmatā „Sibīrijas bērni”, varētu palielināt, pievienot izvilumus no grāmatas un mēģināt par to

stāstīt pasaulei.

Esmu ilgus gadus sadarbojusies ar mākslinieci Lindu Lūsi, kas veidojusi grāmatu vizuālo ietēru, DVD filmu vāciņu dizainu, viņa strādā ar izstādes koncepciju. Linda arī mēģinājusi fotografijas atjaunot un retušēt, lai varētu skaidri redzēt, kā jaukie, rūpīgi sapostie bērni Sibīrijā izvārguši, kā skaistās latviešu ģimenes izpostītas... Fotografijas un fragmenti no intervijām runā un apsūdz.

Esmu pateicīga ELJA 50 biedriem, kuŗi ar lielu dedzību ķērušies pie ceļojošās izstādes projekta īstenošanas. Mana darba mērķis būs sasniegts, ja par Sibīrijas bērnu likteņiem uzzinās Eiropā un pasaulē.”

Izstādes autori aicina projekta tapšanā iesaistīties ārzemēs mītošiem tautiešiem. Piemēram, viņi varētu sarunāt telpas izstādei savās mītnes zemēs. Varbūt arī sniegt palīdzīgu roku izstādes iekārtošanā un financēšanā.

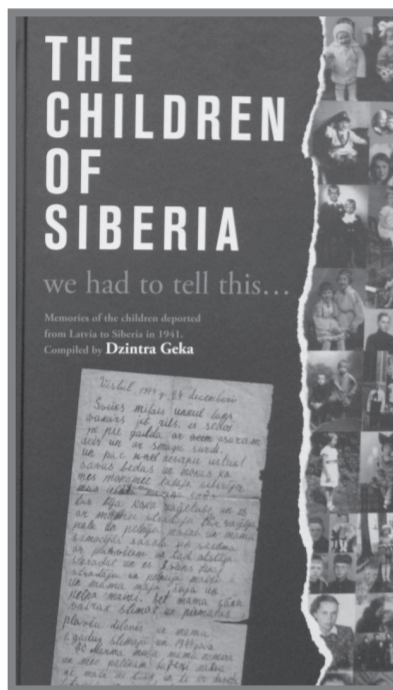
Izstādi iecerēts atklāt šogad Rīgā 18. novembrī.

Lai izdodas!

Armīda Priedīte

**Ja nolemjat ziedot:
Nodibinājums
„Fonds Sibīrijas bērni”
Rīgā, Graudu ielā 41a, LV 1058
Reģ. Nr. 40008057169
SEB banka, kods: UNLALV2X
Konta Nr.
LV47UNLA0002058469357**

Ziedojumu čekus ASV var sūtīt Aivaram Jerumanim – 1600 EL, Rito Ave, Glendale, CA 91208, USA. Koordinācijas tālrunis – Dzintra Geka +371 29273016

Ar Latviešu fonda atbalstu izdota grāmata – „Sibīrijas bērni” 1.sējums angļu valodā (340 intervijas ar 1941. gadā uz Sibīriju aizvestajiem bērniem).

“The Children of Siberia” var pasūtīt, sūtot čeku pēc adreses: A.Jerumanis
1600 El. Rito Ave, Glendale,
CA 91208, USA.
Grāmata kopā ar sūtīšanu maksā 70 USD.

(Turpināts no 7. lpp.)

Dīvainais pavasaris un re-minors

5. aprīlī vēlreiz devos uz Nacionālo operu, lai noskatītos kādreiz bargi kritizēto **Dmitrija Šostakoviča** baletu „**Gaišais strauts**”, par kuŗa iestudējumu jau rakstīju pirms gadiem laikrakstā *Latvija Amerikā*. Toreiz pirmizrāžu laikā mani pārsteidza Normunda Šnē satriecoši diletantiskā orķestra diriģēšana. Viss vienā tempā bez jebkādas dziļākas izpratnes par tādiem jēdzieniem kā emocionālie kontrasti, interpretācijas koncepcija, nerunājot nemaz par sava lasījuma meklējumiem. Toreiz tā bija līdzīga zaļumballes „drillēšanai” ar pūtējorķestra kapelmeistaru pie pults, kuŗš turklāt, iebāzis galvu partitūrā, nezina, kuŗā pusē orķestrī kas sēž. Šoreiz gāju ar nodomu pārliecināties, kā diriģents būs pa šo laiku „radoši nobriedis”. Taču šoreiz atkal gaŗām! Šķita, ka orķestris atklāti smeļ par diriģenta nevarību un spēlē pats, kā grib un māk.

Skatoties baletu un klausoties šo samērā vienkāršo, bērnišķīgo mūziku, sāku domāt, kas tad ir tas faktors, kas spēj mums pēkšņi atvērt acis un ausis uz vecām lietām jaunā, citā gaismā. Dziļi, dziļi mūsu smadzenēs atrodas kāda limbiska sistēma kā sētas vārtiņi mājas aizmugurē, kuŗa kontrolē mūsu instinktus. Kad izdarām kaut ko bīstamu, negai-

dītu, atklājam sev ko jaunu, tie atveŗas un ievada mūsu smadzenēs dopomina porciju, kas ievada mūs euforijā. To mēs varam redzēt lielo Dziesmu svētku virsdiriģentu sejās par tikko atskaņoto dziesmu. Kādu mirkli vai divus viņš nemaz nespēj sevi kontrolēt, viņš ir iegrimis tirā ekstazes okeanā! Viņš simtiem reižu dziedātā dziesmā ir atklājis ko jaunu sev un citiem! Tas vairs nav ne re-minors, ne arī kāds cits minors, bet gan ir varens **maŗors**, kas skan viņa galvā!

Diemžēl balets „Gaišais strauts” šādus brīžus laikam nepiedzīvos. Ne diriģents, ne skatītāji nepieredzēs Leonīda Viņera vai Andŗa Nelsona jaunrades katarses brīžus. *Homo proponit, sed Deus disponit!*

Sv. Pēterņa baznīcā 9. aprīlī divi Rīgas zēnu kuŗi (Rīgas Doma skolas un Jāzepa Mediņa 1. mūzikas skolas), profesionālais pūtēju orķestris *Rīga*, solisti Gunta Davidčuka – soprāns, Viesturs Jansons – tenors un Krišjānis Norvelis diriģenta Romāna Vanaga vadībā atskaņoja pasaulē maz spēlēto **Š. Guno Messe Solemelle de St. Cécile, 1855** (Svētās Cecilijas mesu). Kaut gan programmā rakstīts, ka šī mesa komponistam „atnesa atzinību un slavu”, tās atskaņojumi ir visai reta parādība. Šķiet nedaudz nobružāts iepriekšējais gadsim-

tos, šodien šis darbs vairs nespēj tā īsti nevienu nopietni uzrunāt. Mūzikas valodas klišejiskums, romantiskie harmoniskums un melodiju standarti ir iepriekš paredzami, un radošu pārsteigumu te nav ko gaidīt. Diriģents un kuŗi bija sagatavojušies nopietni un profesionāli, taču klausītāju nelielais skaits acimredzot viņus satrieca, un tas atstāja iespaidu uz visu atskaņojumu.

Lielajā gildē 26. aprīlī kamer-mūzikas koncerts ar kvarteta *Sensus* piedalīšanos. Programmā **Jozefa Haidna Stīgu kvartets G-dur** un **Feliksa Mendelszona** (kamdēļ „Mendels-zons?”) **kvartets D-dur**. Taču interesi saistīja klarnetista un bijušā kultūras ministra Inta Dāldeŗa kopā ar *Sensus* spēlētais Žana-Renē Fransē (*Jean-Rene-Desire Francaix*, 1912 – 1997) Kvintets ar klarnetes solo, sacerēts pag. gs. 30. gados. Savā laikā Francijā iemīlots un bieži spēlēts autors, kuŗa mūzikā, līdzīgi kā F. Pūlenkam, iespeŗota modernāka harmonija un pat dodekafoniski aizmetņi. Apvienota ar modīgo neoklasicismu, šī mūzika frančiem bija kā smalki pūdēts siers, šodien jau piemirsts un savu slavu zaudējis. Kādēļ vajadzēja arhaioloģiskos izrakumus, lai pierādītu šāda izmiruša dzīvnieka dzīvotspēju

Latvijas apstākļos? Šāda veida mūzika, viegli dzimusi, tikpat viegli arī mirusi; klarnetistam – eksministram acimredzot nav bijis laika pameklēt ko interesantāku un laikam piemērotu. Te nu re-minorīgās noskaņas bija radušas izpausmi paša solista nabas pētīšanas procesā, no kuŗa diemžēl atklāsmes gan nebija.

Pavasaris tiešām ir dīvains gadalaiks! Tu, cilvēks, uzmanīgi pēti, par cik milimetriem no zemes būs izspraucies pirmais zāles kušķītis, cik grūts, apbrīnas vērts ir pirmā zieda uzplaušanas process! Te ir ko mācīties! Te ir ko padomāt!

Pauls Dambis

Visas Latvijā iznākušās grāmatas varat iegādāties pie lielākā grāmatu tirgotāja

„LATVIJAS GRĀMATA”

Rakstiet, zvaniet, un grāmatas Jums piesūtīs pa pastu.
SIA “L. Grāmata”

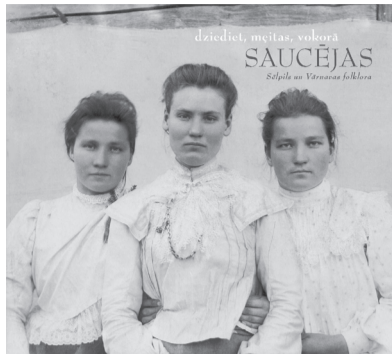
Rīga, Elijas iela 17, LV-1050
Tāl. +371 67223294
Tālrunis +371 67227248
E-pasts: lgramata@lgramata.lv

NOVADU ZIŅAS

„Saucējas” gavilē Sēlijā un Rīgā

12. maijā Jēkabpils Vēstures muzejā un 16. maijā Latvijas Kultūras akadēmijas dārzā notika Latvijas Kultūras akadēmijas (LKA) tradicionālās dziedāšanas kopas „Saucējas” un Kultūras menedžmenta centra „Lauska” klajā laistās grāmatas un mūzikas albuma „Dziediet, meitas, vokorā!” atvēršanas svētki.

„Mūzikas albums „Dziediet, meitas, vokorā!” piešķir skanējumu Sēlpils un Vārnavas mūzikālās folkloras tradīcijai, ko 1891. un 1923. gadā notis salikuši pazīstamākie latviešu tradicionālās mūzikas vācēji Jurjānu Andrejs un Emīlis Melngailis. Albumā iekļauta krāšņākā sēļu daudzbalssība pavasarā rotāšanas dziesmās, ganu gavilēšana, kāzu apdziedāšana, dažādas tematikas sižetiskās dziesmas. Savukārt priekšstatu par instrumentālo mūziku sniedz āžraga un kokles spēle,” stāsta LKA lektore un kopas „Saucējas” vadītāja folkloriste Iveta Tāle.

Grāmatas un mūzikas albuma „Dziediet, meitas, vokorā!” atvēršanas svētkos Jēkabpils Vēstures muzeju Krustpils pili un Rīgā - LKA dārzu pieskandināja kopas „Saucējas” dalībnieces: Marianna Auliciema, Kristīne Jansone, Indra Mētra, Zane Pērkone, Signe Pujāte, Vineta Romāne, Iveta Tāle, Vija Veinberga. Lai sniegtu priekšstatu arī par vīriešu repertuāra dziesmām un instrumentālajām melodijām, grāmatas un albuma veidošanā tika izaicināti piedalīties Eduards Klints, Oskars Patjanko, Gatis Gaujenieks, Andris Pujāts un Jēkabs Pujāts. Svētkos klāt bija arī LKA apakšprogrammas „Tradicionālā kultūra un latviešu folkloras” studiju vadītājs - Dr.hist., Dr.habil.art. Juris Urtāns.

Šķiet, ka kopas „Saucējas” dziedātājas vislabāk varēja izgavilēties un pavasarīgi rotāties, kad no Jēkabpils Vēstures muzeja svētku dalībnieki devās uz Sēlpils pagasta tūristu iecienītajiem „Boļāniem”, kur mastā plīvoja Latvijas sarkanbaltsarkanais karogs un sagaidīja viesmīlīgā saimniece Maija Daina Paegle Sēlijas tautastērpā. Pat lietavas un skaudrais vējš neizbēdēja gavilēšanu Sēlijas pakalnos.

Albumā „Dziediet, meitas, vokorā!” iekļauts arī etnomūzikoloģes Ievas Tichovskas, folkloristes Ivetas Tāles un valodnieces Maijas Poišas sagatavots plašs informātais materiāls par Sēlpils

un Vārnavas mūziku, tās teicējiem un vācējiem, kā arī par vietējo izlokšņu īpatnībām. Tekstus papildina bagāts vēsturisko fotografiju materiāls. Latvijas Radio Klasika programmu vadītājs un žurnāla Mūzikas Saule galvenais redaktors Orests Silabriedis par jauno albumu „Dziediet, meitas, vokorā!” saka: „Tā ir neiedomājami skaista mūzika – ja grib, var par tām sendienām domāt, bet var arī nenobrīnīties, cik laikmetīgi skan šī savādā rotāšana, liģošana, midzināšana un citas burvības, ko jaunajā skaņu krājumā piedāvā „Saucējas” un domubiedri.”

Par šo kvalitatīvo jauno pieņemumu latviešu etnografijas saglabāšanā - grāmatā un skaņās „Dziediet, meitas, vokorā!” - jāpateicas arī Kultūras menedžmenta centra „Lauska” valdes priekšsēdei Dainai Zalānei un projektu vadītājam Jurim Zalānam, kas bija klāt atvēršanas svētkos, kā arī Valsts Kultūrkapitāla fondam.

LKA tradicionālās dziedāšanas kopa „Saucējas” izveidota 2003. gadā ar mērķi apgūt un popularizēt latviešu etnogrāfiskās dziedāšanas stili un tehnikas. Savu repertuāru veido, galvenokārt pamatojoties uz arhīvu studijām un pašu veikto pētījumu rezultātiem, kas gūti ekspedīcijās pa novadiem. Ārpus Latvijas „Saucējas” koncertējušas Lietuvā, Igaunijā, Austrijā, Bulgārijā, Polijā,

Ivetas Tāles (1. rindā pirmā no kreisās) vadītā Latvijas Kultūras akadēmijas tradicionālās dziedāšanas kopa „Saucējas”

Gruzijā, Baltkrievijā un Krievijā.

Kopas „Saucējas” vadītāja folkloriste Iveta Tāle ir labi pazīstama ārvalstīs dzīvojošo latviešu saimei, jo viņa 1994. gadā piedalījās Latviešu kultūras dienās Brisbanē, bet no 1992. līdz 2003. gadam bija lektore vasaras nometnēs 3x3 ASV, Austrālijā un Latvijā.

Savukārt kopas „Saucējas” skanīgā balss Marianna Auliciema dzimusi Toronto, Kanadā, uzaugusi Brisbanē, Austrālijā. Ieguvisi Bachelor of Arts (Honours) Kvīnslandes universitātē, profesionālo diplomu Graduate Diploma in Museum Studies Dikina universitātē un Certificate in Editing and Publishing Grifita universitātē. Bijusi vēstures kuratore Kvīnslandes un Viktorijas muzejos Austrālijā.

Speciālizējusies dzīvesstāstu krāšanā un to izmantošanā vēsturisko priekšmetu interpretācijā. Veido Latvijas Muzeju asociācijas mājaslapu www.muzeji.lv, kurā iekļauta elektroniska izstāde par latviskiem vēsturiskiem tematiem. Tulko no latviešu uz angļu valodu. Kopš 2004. gada vada virtuālā arhīva www.dpalbums.lv izstrādi. Vada muzeja un pētniecības centra „Latvieši Pasaulē” - www.lapamuzejs.lv - biroju Rīgā.

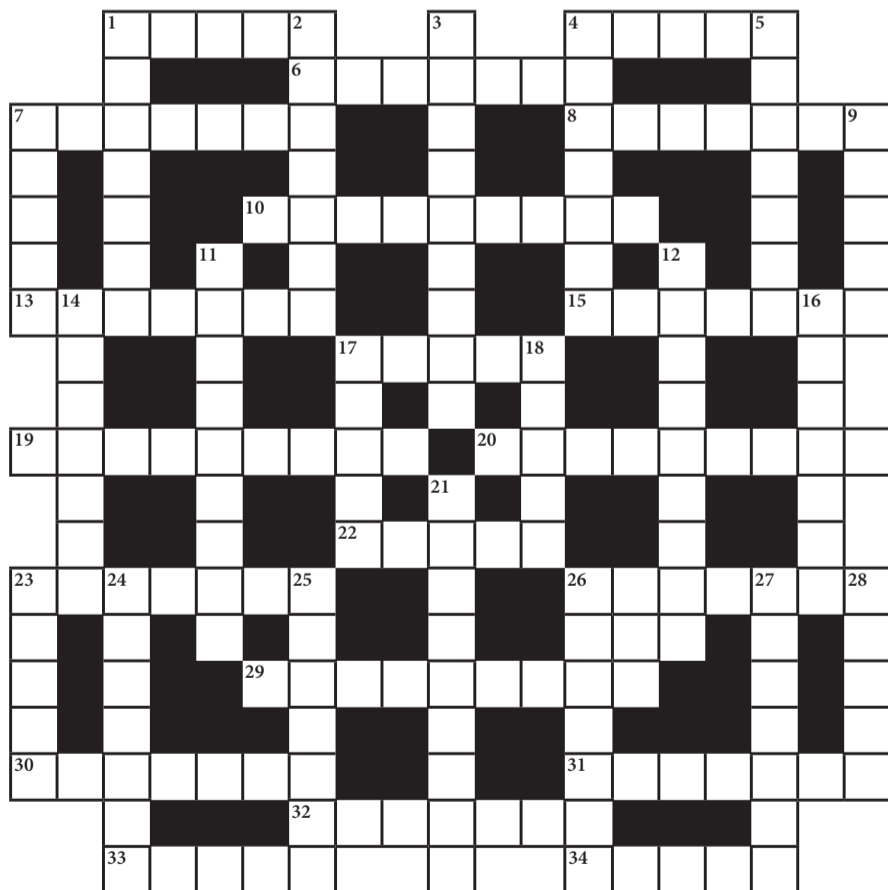
LKA kopas „Saucējas” dalībnieces ir talantīgas katra savā profesijā, bet vienojošais ir mērķis - godā celt latviešu tautas mūziku visā tās daudzveidībā.

Valija Berkina

Foto: Valija Berkina un kopas „Saucējas” arhīvs

Krustvārdu mīkla

Sastādījis Kārlis Pētersons

Līmeniski. 1. Angļu dzejnieks (1795-1821). 4. Novada centrs Latvijā. 6. Dzelzceļa pietura posmā Rīga – Jelgava. 7. R. Vāgnera opera. 8. Angļu fiziķis (1824-1907). 10. Profesija. 13. Krokodilu ģints dzīvnieks. 15. Mechanikas nozare. 17. Rupjš audums izšūšanai. 19. Telpa publiskām lekcijām. 20. Valsts Dienvidamerikā. 22. Vienkāršs mechanisms. 23. Panātru dzimtas augs. 26.

Decimāllogaritmā daļa aiz komata. 29. Sena spāņu tautasdeja. 30. ASV pavalsts. 31. Lapu koks. 32. Kazrags. 33. Gredzenveidīga koraļļu sala ar lagūnu. 34. Zemes īpašumtiesības feodālisma.

Stateniski. 1. Svīrveidīgo kārtas putni. 2. Elektromotora nekustīgā daļa. 3. Liroepisks dzejolis senfrancū dzejā. 4. Francū filozofs, matemātiķis un dabaszinātnieks (1596-1650). 5. Perso-

nas, ko politiska vai valsts organizācija sūta uz citu valsti ar noteiktu uzdevumu. 7. Pēc kāda laika. 9. Antilopju dzimtas dzīvnieks. 11. Strinkšķināmais mūzikas instruments. 12. Eiropiešu dots nosaukums ķīniešu feodāļiem. 14. Apklāta. 16. Masīvas akmens kraujas. 17. Guļamvieta uz kuģa. 18. Zivs kauls. 21. Daugavpils agrākais nosaukums. 23. Zodiaka zvaigznājs. 24. Valsts galvaspilsēta Viduseiropā. 25. Tropu augs ar sulīgiem, aromātiskiem augļiem. 26. Pilsēta Indijas dienvidos. 27. Prinča tituls Spānijā un Portugalē. 28. Ābolu šķirne.

Krustvārdu mīlas (BL Nr. 19) atrisinājums Līmeniski.

1. Stacija. 4. Skandēt. 7. Paksis. 8. Melase. 10. NATO. 11. Iezis. 13. Rīsi. 14. Iļs. 15. Eža. 17. Segas. 18. Ods. 19. Liesa. 22. Asti. 23. Rīga. 27. Sacīt. 28. Pie. 29. Spars. 31. Avs. 33. Tie. 34. Kāši. 35. Inese. 36. Mats. 39. Starts. 40. Stutes. 41. Stadula. 42. Satekas.

Stateniski. 1. Skārnis. 2. Inki. 3. Apinis. 4. Skepse. 5. Akas. 6. Turcija. 7. Pātaga. 9. Etides. 12. Zods. 14. Isparta. 16. Alianse. 20. Āte. 21. Pīt. 24. Ecēšas. 25. Bize. 26. Pakavs. 27. Sektors. 30. Susliks. 32. Sietla. 33. Teltis. 37. Tabu. 38. Otēt.

ZIŅAS ĪSUMĀ

Latvijas Kara muzejā 10. maijā Valsts izglītības attīstības aģentūra apbalvoja 30 bērnu un jauniešu radošo darbu konkursa „Eiropa skolā” laureātus. Konkursa temati bija „Ko es varu iemācīties no gados vecākiem cilvēkiem?” un „Kā es varu palīdzēt gados vecāka cilvēka ikdienai padarīt interesantāku?”. Bija iesniegti 522 literārie un vizuālais mākslas darbi, kas līdz 25. maijam apskatāmi izstādē Latvijas Kara muzejā.

Daugavpils mākslas vidusskolas Saules skola 24 skolēni apmeklēja Eiropas Parlamenta (EP) mītni Strasbūrā. Tā bija balva par aktīvu dalību EUROSCOLA projektā, kurā laikā skolā notika EP vēlēšanu imitācija - ar politisko partiju izveidi, deputātu kandidātu izvirzīšanu, priekšvēlēšanu cīņām un vēlēšanām. Informāciju sakopoja un materiālus nosūtīja EP birojam Rīgā.

Griķu pamatskola (9 km no Bauskas) 11. maijā svinēja 155 gadu jubileju, kurā pulcējās arī bijušie absolventi un darbinieki. Skola izvietota divās ēkās, kur mācās 113 skolēni un bērnudārza grupa ar 37 audzēkņiem. Griķu skola ir vienīgā novadā, kur darbojas DVL vanadzēnu kopa. Bijušais skolas direktors Valdis Veips ir Bauskas novada domes priekšsēdis.

Lestenes ev. lut. baznīca tikusi pie 16 jauniem soliem, ko darinājuši Rīgas Amatniecības vidusskolas skolēni. Soli izkārtoti kā kādreiz - baznīcas malās. Šāds novietojums bijis raksturīgs Kurzemes baznīcām - vidus vienmēr bijis tukšs, lai varētu notikt iesvētības, laulību ceremonijas.

Ventspili 11. maijā Latvijas Pasts rīkoja pirmās dienas zīmogošanu jaunajai pastmarkai „Ventspils brīvosta” sērijā „Latvijas ostas”. Tās nominālvērtība ir Ls 0,35, tirāža - 500 000 eksemplāru. 2013. gadā apritēs 750 gadu, kopš Ventspils osta pirmoreiz minēta rakstos. Ventspils brīvosta ir jūras osta, kas harmoniski iekļaujas pilsētvidē. Tai ir prāmju līnijas ar Zviedriju, Vāciju un Krieviju.

Neretās Jāņa Jaunsudrabiņa vidusskolā un Mazzalves pamatskolā Eiropas dienā 8. maijā akcijas „Atpakaļ uz skolu” laikā viesojās Saeimas deputāte Vineta Porīņa (Visu Latvijai!/Tēvzemei un Brīvībai/LNNK). Akciju pirms pieciem gadiem aizsāka Vācija, tolaik Eiropas Savienības prezidējošā valsts.

Tēvzemes Daugavas Vanagu Tukuma nodaļa nosvinējusi 20 gadu jubileju. Ciemos bija ieradusies draugi no citām nodaļām - Kandavas, Talsiem, Madonas, Salacgrīvas un Rīgas.

Lielākajā lauksaimniecības uzņēmumā Zemgalē SIA „Uzvara-Lauks” (dibināts 1995.g.) jau pabeigta vasarāju sēja. Tīrumi atrodas Gailišu un Vecsaules pagastā un Rundāles novadā. Uzņēmuma apsaimniekotajos laukos vasaras mieži, rapsis un kvieši aug 1900 ha platībā.

Išziņas sagatavoja Valija Berkina

Vai pseudonacionāla aizrautība?

Kopš partijas Visu Latvijai! nodibināšanas esmu balsojis par šo partiju, taču turpmāk laikam gan to vairs nedarišu godājamā Parādnieka kunga stulbās izdarības, vai varbūt apzinātas provokācijas dēļ. Nu kāda jēga bija publiski demonstrēt Otrā pasaules kara ieročus un pat vācu armijas naglotos zābakus mažuļiem, kam vēl mātes piens aiz lūpām un kam pats pirmais

puiku ierocis - visparastākā "kaķene" ir vēl tālas nākotnes sapnis? Un, ja jau demonstrē ieročus, tad kāpēc ne modernās tālas darbības raķetes, mašīnpistoles *Uzi* un varbūt pat kādu mazu atombumbiņu? Jēgas nekādas, bet ļaunums, kas nodarīts gan savai partijai, gan Latvijas valsts starptautiskajai reputācijai, ir ļoti liels. 16. martā ne pie Brīvības pieminekļa, ne Lestēnē

,neviens no vecajiem "kanakiem" nelepojas ne ar saviem mundiejiem, ne ar kaujās iegūtiem Dzelzs krustiem, tad kāpēc un kam tas būtu jādara bērnu dārzā? Lai kāds "varonis", kas pulveri nav ne paostijis, nodedonstrētu pasaulei savu "urrāpatriotismu", savu ģekību?

Bet ja nu tas ir nevis kārtējais pašaudzēta politikāna stulbums, bet gan labi aprēķināta provokācija? Ja nu izrādītos, ka šis ieceres autors ir tā dēvētais "kurmis"? Ko tad? Cerēsim, ka tā tomēr nav! Taču politiķis un sapieris kļūdās tikai vienreiz, un politiķim gan būtu vismaz trīs-

reiz jāapsver sava atbildība par jebkuŗas savas darbības, sava vārda, sava "izlēcienu" iespējamām sekām. Diemžēl Parādnieka kungs savā pseudonacionālajā aizrautībā, šķiet, rikojas, tikai pēkšņu impulsu vadīts, galvenokārt, lai nodrošinātu savu politisko pazīstamību. Nu, to viņš tiešām ir panācis, bet par šo pazīstamību es viņu neapskaužu.

Domāju, ka partija *Visu Latvijai!* izdarīs nepieciešamos organizatoriskos secinājumus, bet, ja ne, tad ko gan vērtā ir tāda partija?

E. V. Upelnieks

Pēc īsas slimības Lūtonā, Bedfordšīrā,
mūžībā aizgājis

JĀNIS VALDEMĀRS MŪRNIĒKS

Dzimis Matīšu pagastā 1926. gada 13. februārī,
miris 2012. gada 6. maijā

Mums visiem viņa pietrūks, un
par viņu dziļi skumst
sievā **Jeanne,**
dēls **Pauls un meita Anda**

Lai vēji Tevi aiznes uz to svēto zemi, kur reiz bija Tavas mājas,
Un zeme pieņem Tavu dvēseli, jo tur ir vieta, kur Tu dzimis.

Mūžībā aizsaukta

GENOVEVA GERGE, dzim. GIRDO

Dzimumsi Tallinā 1918. gada 24. jūlijā,
mirusi Stokholmā 2012. gada 9. maijā

Miļā piemiņā atvadās
meita **Kristine Šveicē**
radi un draugi Latvijā,
Zviedrijā
un visā pasaulē

Saņem, labā zemes māte,
Vienu sirmu māmuliņu,
Apsedz viņu silti, silti
Savām smilšu velēnām.

Mūžībā aizgājusi
mūsu miļā

MAIGA JAUNZEMS, dzim. STELPS

Dzimumsi Ķemeros 1921. gada 20. novembrī,
mirusi Stokholmā 2012. gada 8. maijā

Sērās
meita **Ilga ar ģimeni**
dēls **Ivars ar ģimeni**
radi, draugi

Izvadīšana 24. maijā plkst. 15.15
Stokholmas Meža kapos, Ticības kapellā

Krita priede, krita egle,
Cita auga vietniņā.
Mira mūs māmuliņa –
Tās mūžam neredzēti.

Nāc nākdama, vasariņa,
Visi bērni tevi gaid!

PASĀKUMS BŪS
AR DZIESMĀM, DEJĀM,
LATVISKU SVĒTKU MIELASTU
UN
JAUTRU BĒRNU DISENĪTI!!!

LONDONAS LATVIEŠU ŠKOLAS
PIRMSVASARAS BALLĪTE!!!
27. MAIJĀ 13:00

DVF Londonas Namā, 72 Queensborough Terrace London W2 3SH

SIA „MADONAS POLIGRAFISTIS”

ir pazīstama kā viena no senākajām tipografijām Vidzemē. Šodien esam kļuvuši par modernu plaša profila tipografiju – drukājam avīzes, veidlapas, brošūras, kalendārus. Pēdējos gados īpašu uzmanību pievēršam grāmatu ražošanai gan cietajos vākos, gan termolīmētām grāmatām mikstajos vākos. Tipografija nodrošina ar darbu Madonas pilsētas un tās rajona 70 iedzīvotājus. Mūsu galvenā prioritāte ir izpildīt to, kas apsoliē klientam. Esam gandarīti, ka varam sadarboties arī ar laikraksta „Brīvā Latvija” redakciju!

Gaidīsim pasūtījumus arī no Jums!

Mūsu adrese: Saieta laukums 2a, Madona, LV-4801, Tālr. +371 64822742
e-pasts: pasutijumi@madpol.lv

Rīgas klientu birojs: K. Valdemāra iela 106/108, Rīga, LV-1013, Tālr. +371 67315026
e-pasts: madpolriga@madpol.lv

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena - Ls 0,78 par cm²
ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, - 15 % no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, - 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM: LS 0,39 par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS: LS 28,60

Pasta adrese:

Ausekļa iela 14 - 2
Rīga, LV - 1010

Tālrunis + 371 67326761
Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17
Otrdien – 9-17
Piektdien – 9-15

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.
Izdevēji: Brīvās Latvijas izdevēju kopa (BLIK)

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija – Ausekļa iela 14-2,
Rīga, LV-1010
Tālr (redakcija) +371 67326761, +371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

Administrācija: Sarmīte Janovskis "Straumēni", Cattothorpe Manor, Cattothorpe, Leics. LE17 6DF, England. Tālr. 01788823438, fakss 01788822441. Kārto visas sēru un citu sludinājumu maksas; pieņem rietumu abonementus, izņemot Vācijas un Zviedrijas.

Pārstāvniecība Anglijā:
Dz.Purmale, 34 Brook Road, Leicester LE5 2HE.
Tālr. 01162431322, fakss 01162433312.
e-pasts: dzidra.purmale@talktalk.net

Abonementa maksa, sākot ar
2010. gada 1. jūliju:

Lielbritānijā: 6 mēnešiem GBP 60; 12 mēnešiem GBP 110. Samaksu ar čeku, PO vai naudā (ierakstītā sūtījumā) sūtīt laikraksta administrācijai (adrese sk. augšā), uz vārdu Brīvā Latvija. Maksājot Lielbritānijā par Latvijas gada abonementu GBP 40

Zviedrijā: 6 mēneši Kr 650.-; 12 mēneši Kr 1240.-. Naudas pārvedumi: Lettiska Hjälpkommittén, Brīvā Latvija (Wallingatan 34, 5 tr, S-111 24, Stockholm, Plusgiro 11 47 46 - 1). Tālr. un fakss 08 - 214425.

Naudas pārvedumi Vācijā: 12 mēn. - 130 eiro; 6 mēn. - 70 eiro; 3 mēn. - 40 eiro; BL konts Lettische Gemeinschaft, Salzmannstr. 152, 48159 Münster. Postbank Hamburg, BLZ 200 100 20, konts 271 751 204. Adrese abonēšanas jautājumiem: Ivars Vētra, Mittelstr. 3, D-35415 Pohlheim, tālr. +49 6004 2801, e-pasts: ivetra@web.de. Cita informācija Nils Ebdens, Lettische Gemeinschaft in Deutschland e. V., Frankfurter Str. 54, D-35440 Linden, tālr. +49 6403 940933, e-pasts: info@lk-v.de

Citās Eiropas zemēs: 6 mēnešiem 70 eiro; 12 mēnešiem 130 eiro. Naudas pārvedumi ar čeku uz Brīvā Latvija (adrese kā augšā).

ASV un pārējās pasaules valstīs 6 mēnešiem USD 90,-, 12 mēnešiem USD 170,-.

Latvijā: 6 mēnešiem Ls 20, 12 mēnešiem Ls 34.

Latviešu organizāciju un privātie sludinājumi maksā €3 par 10 mm augstu vienslejiģā platumā aizņemtu telpu. Sēru sludinājumi (10,6 cm x 7 cm) €35. Zviedrijā - 500 kr.
Komerģiale sludinājumi €6 par 1 slejas cm.

Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāļiem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precizitāti atbild autors.

BRĪVĀ LATVIJA

Latvian Weekly Newspaper
published by the Latvian Publishers Association,
Ausekļa iela 14-2, Rīga, LV-1010, Latvia.

Iespīests: SIA Madonas Poligrafists

SPORTS

SPORTS

SPORTS

Hokejisti netiek ceturtdaļfinālā

Pasaules meistarsacīkšu sākumā varējām priecāties par Latvijas izlases labo sniegumu pret Vācijas un Itālijas vienību, arī pret vairākkārtējiem pasaules čempioniem čekiem, kaut arī viņiem zaudējām ar 1:3. Zaudējām ne tikai pēc rezultāta, bet arī fiziski – par pretinieka grūšanu apmalē uz vienu spēli diskvalificēja Bārtuli, Kēniņš guva muguras savainojumu.

Nākamajā spēlē trauksmes zvanu iezvanīja norvēģi. Kaut arī viņus bijām uzvarējuši pēdējās piecās spēlēs no sešām, šajās meistarsacīkstēs Latvijas hokejisti tika atstāti „sausā” – 0:3. Spēles sākumā pakļuvuši, kā saka hokeja apskatnieki, zem norvēģu naftas tankkuģa, Latvijas hokejisti neattapās visas spēles garumā. Pirmajās desmit minūtēs tikai dažas reizes izdevās tikt līdz uzbrukuma zonai. Kopumā mūsējo sniegums bija patālu no vēlamā. No grupā grūti izcīnītās trešās vietas nācās atkāpties uz piekto – aiz ceturtdaļfināla svītras. Trenera Teda Nolana ieskatā šajā turnīrā Latvijas izlasei iet kā pa kalniem, bet tā esot mācīšanās un izaugsmes procesa sastāvdaļa.

Lai saglabātu cerības iekļūt ceturtdaļfinālā, kas ir vienībai izvērtais uzdevums, daņi bija noteikti jāuzvar. Bet tā nenotika. Kas lēcies mūsu hokejistiem – pēc Latvijas

izlases zaudējuma Dānijas vienībai – 0:2 (0:0, 0:2, 0:0) jautāja daudzie līdzjutēji gan pasaules meistarsacīkšu ledus hallēs, gan pie televizoru ekrāniem. Dānija nebūt nav grupas spēcīgāko vienību vidū, daņi vairākkārt tikuši pārspēti. Pērn Bratislavā mūsu hokejisti zaudēja daņiem pēdējo metienos (2:3) un bija spiesti cīnīties par palikšanu augstākajā līgā.

Dānijas izlases vārtsargs Frederiks Andersens atvairīja visus 35 metienus. Tomēr Latvijas izlase šajās pasaules meistarsacīkstēs vārtus nav guvusi divās spēlēs pēc kārtas, 156 minūtes. Līdz šim tikai 2008. gada pasaules meistarsacīkstēs Kanadā Latvijai bija divi „sausie” zaudējumi, un tie bija sacensību sākumā, kad vajadzēja spēkoties ar ASV un Kanadas vienību. Toreiz ripu vārtos neizdevās ieraidīt 150 minūtes pēc kārtas.

Līdz ar šo neveiksmi Latvijas hokejisti zaudēja pat teorētiskas iespējas iekļūt ceturtdaļfinālā. Pēdējai spēlei ar zviedriem bija tikai formāla nozīme.

Džudo

Starptautiskā Džudo federācija (IJF) trīs Latvijas džudistus iekļāvis Londonas Olimpisko spēļu dalībniekos. Tiesības startēt olimpiskajās spēlēs ir Jevgenijam Borodavko (svara kategorijā līdz 100 kg), Vladimiram Osnačam (virs 100 kg) un Konstantīnam Ovčiņņikovam (līdz 81 kg). Latvijas Džudo federācijā jau iepriekš informēja, ka Osnačam olimpiskās spēles tomēr

Krista Zariņa veidotā smilšu skulptūra *Giro d'Italia*

ies secen. Sportists vēl atgūstas pēc pērn augustā Turcijā piedzīvotās smagās autoavarijas. Neviens cits Latvijas sportists Osnača iegūto ceļazīmi izmantot nevar. Borodavko un Osnačam olimpiskās ceļazīmes pienākas pēc vietas pasaules kvalifikācijas rangā, savukārt Ovčiņņikovs olimpiskās iekļuva kā labākais Latvijas pārstāvis Eiropas rangā.

Latvijas tēlnieks veido skulptūru *Giro d'Italia*

Latvijas tēlnieks Kristis Zariņš izveidojis īpašu skulptūru daudzdienu velobrauciena *Giro d'Italia* pirmā posma noformēšanai. Populārās sacensības tika uzsāktas Dānijā. Zariņš, kam ir liela pieredze

smilšu un ledus veidošanā, skulptūru radīja Sondervikā, Dānijā. Tajā attēloti tradicionālās *Giro d'Italia* krāsās ģērbusies riteņbraucēji. Skulptūras izveidei izmantotas 25 tonnas smilšu, tā ir 2,5 m augsta un tapa septiņās dienās.

Velobrauciena norise vietējām pašvaldībām ir liels notikums, kas saista ļoti daudzus tūristu un plašsaziņas līdzekļu uzmanību, tāpēc vides noformēšanai tiek pievērsta īpaša uzmanība. Zariņa veidotā skulptūra ierindota posma noformējuma *Top5* un iemantojusi lielu popularitāti skatītājos.

Mākslinieks stāsta: “Esmu ļoti pagodināts, ka no daudzajiem pazīstamajiem smilšu tēlniekiem

organizatori izvēlējās tieši mani. Zinot, cik nozīmīgs velobrauciena organizātoriem ir šis pasaules līmeņa sporta notikums, darbu veicu ar īpašu atbildības izjūtu. Man pašam veidots darbs ir unikāls ar to, ka pirmo reizi veidoju krāsainu smilšu skulptūru.”

Smilšu skulptūru festivāls, kas jau 10 gadus notiek Sondervikas pilsētā, ir viens no lielākajiem Eiropā. To ik vasaru apmeklē vairāk nekā 150 tūkstoši interesentu. Skulptūru izveidē piedalās vairāk nekā 20 tēlnieki, tostarp arī labākie latviešu smilšu mākslinieki.

Vieglatlētika

Latvijas skrējēja **Dace Lina** Hannoveras maratonā sasniedza Latvijas visu laiku otro labāko rezultātu – divas stundas 38 minūtes, 11 sekundes, izcīnot devīto vietu. Tomēr tas bija par maz, lai izpildītu Londonas Olimpisko spēļu A normatīvu – pietrūka vienas minūtes un 11 sekunžu.

Aprīlī pirmo maratonu pēc četrus gadus pārtraukuma veica Latvijas rekordiste Jeļena Prokopčuka, Londonā finišējot divās stundās, 27 minūtēs un četrās sekundēs. Ar šo rezultātu Prokopčuka izpildīja arī Londonas olimpisko spēļu A normatīvu maratonā. Tomēr pēdējā laikā sportiste apsver domu, ka Olimpiādā tomēr startēs 10 000 m distancē, jo maratona starts tiks dots dienas vidū, kad pilsētā varētu būt liels karstums, kas viņai būtu neparocīgi.

P. Karlsons

PAZIŅOJUMI

LATVIJA

Rīgas Evanģeliskās draudzes nākamais dievkalpojums notiks Rīgas Vecajā Sv. Ģertrūdes baznīcā svētdien, **20. maijā**, plkst. 16. Lūdzu ievērot: dievkalpojuma laiks ir mainīts! Kalpos draudzes mācītājs Klāvs Bērziņš. Notiks arī svētdienas skola. Pēc dievkalpojuma kafijas galds ar līdzpaņemtiem groziņiem.

ANGLIJA

Daugavas Vanagu fonds savā lauku īpašumā STRAUMĒNI rīko lieliskus ģimenes JĀŅUS sestdien, 23. jūnijā!

PROGRAMMA:

Zaļazāle-Nodarbībasbērniem: plkst. 11 - 14.30 Bērnu pils, rotaļas, sejas krāsošana. Plkst. 16.30 - 18.30 Bērnu diskotēka. **Lielās mājas terase:** plkst. 12 Tirdziņš. **Pie Lielās mājas:** plkst. 14.30 - 16.30 Jāņu apmācības – vainagu pišana, Jāņu dziesmas un danči. **Lielā skatuve:** plkst. 19 „Jāņu bērni sabraukuši” Briseles latviešu dejojāju koncertuzvedums. Plkst. 21 Zaļumballe ar grupu „Bankets”. **Zviedru zāle:** plkst. 21 100% Latviešu mūzika ar duetu „Helmuts un Liene”.

Jāņu tēvs un Jāņu māte, uguns-kurs, loterija, bāri, bufetes.

IEEJA: biļešu iepriekšpārdošana līdz **22. jūnijam** www.wegotickets.com/latvian, DVF Straumēnu birojā un bārā un DVF Londonas nama birojā un bārā, un vēl citos latviešu centros Anglijā. Iegādājoties biļetes līdz 22. jūnijam: pieaugušajiem £15.00, pensionāriem: £5.00. Iegādājoties

ties biļetes 22. jūnijā vai sarikojuma dienā: pieaugušajiem £20.00, pensionāriem £10.00. Bērniem līdz 14 g. v. bez maksas, teltis un rītenmājas £5.00.

Ieeja Straumēnu teritorijā un telšu pilsētiņā piektdien, 22. jūnijā, no plkst. 16. Vairāk informācijas un sarikojuma noteikumi un nosacījumi www.straumeni.co.uk. DVF Straumēni, Catthorpe Manor, Lilbourne Lane, Catthorpe, Leics., LE17 6DF.

DIEVKALPOJUMI MANČESTERASDRAUDZE, māc. G. Putce

Varingtonā (WAI IXG, Market Gate, Holy Trinity Church), svētdien, **27. maijā**, plkst. 20 Vasarsvētku dievkalpojums ar dievgaldu un iesvētībām.

ZIEMEĻANGLIJAS-BRADFORDAS DRAUDZE, māc. G. Putce

Bradfordā, Vācu baznīcā, 29 Great Horton Rd., BD7 1AA, svētdien, **27. maijā**, plkst. 10.30 Vasarsvētku dievkalpojums ar dievgaldu un iesvētībām.

Lūdzu ievērot jauno sākuma laiku: **plkst. 10.30!**

Londonā, Sv. Annas un Sv. Agneses baznīcā, EC2V 7BX, svētdien, **27. maijā** plkst. 14 Vasarsvētku dievkalpojums - Svētā Gara svētki.

VIDUSANGLIJAS DRAUDZE, māc. V. Vāvere

Birminghamā, All Saints baznīcā, Kings Heath, B14 7RA, svētdien, **27. maijā**, plkst. 15.30 Vasarsvētku dievkalpojums ar dievgaldu.

VĀCIJA

Berlinē, Paula Gerharda baznīcā (Paul-Gerhardt-Kirche), Wisbyer Str. 7, 10439, Berlin, svētdien, **27. maijā**, plkst. 14 Svētā Gara svētku - Vasarsvētku dievkalpojums. Kalpos mācītājs Tālis Rēdmanis, ērgeliece Agita Rando, piedalīsies Artis Gāga - saksofons. Pēc dievkalpojuma sadraudzība pie svētku galda ar cienastu, ko gādāsim kopīgi groziņu veidā.

Baltiešu studentu mītnē Ananbergā 9. jūnijā plkst. 19 Latviešu evaņģeliski luteriskās Baznīcas Vācijā 2012. gada apgabala mācītāju konferences un XVII sinodes nobeiguma dievkalpojums ar dievgaldu. Kalpos latviešu garīdznieki no Vācijas, Lielbritānijas un Zviedrijas. Visi laipni lūgti un aicināti!

DIEVKALPOJUMI

Diseldorfas latviešu ev.lut. draudzes nākamais dievkalpojums notiks **2. jūnijā** plkst. 14 Stephanus-Kirche (kriptā), Wiesdorfer Str.21, Düsseldorf-Wersten. Kalpos prāv. Klāvs Bērziņš, pie ērgelēm Malika kundze. Pēc dievkalpojuma kafijas galds.

Minsteres latviešu ev.lut. draudzes nākamais dievkalpojums notiks **3. jūnijā** plkst. 10 LCM telpās. Kalpos prāv. K. Bērziņš. Notiks arī svētdienas skoliņas nodarbības.

Beļģijas latviešu ev. lut. draudze aicina tautiešus pulcēties gadsimtā kritušo un aizvesto piemiņas svētki Lommeles Brāļu kapos **10. jūnijā** plkst. 11 Doden-

veldstraat 30, 3920-Lommel. Kalpos garīdznieki no Vācijas, Lielbritānijas un Zviedrijas. Pēc svētku pavadzētas kopējas pusdienas Domein De Groote Hoef restorānā, Hoeverdijk 11, 3920-Lommel. Visi laipni lūgti un aicināti!

Berlinē, Paula Gerharda baznīcā (Paul Gerhardt Kirche), Wisbyer Str. 7, 10439 Berlin, Vasarsvētku dievkalpojums svētdien, **27. maijā**, plkst. 14. Kalpos mācītājs Tālis Rēdmanis, pie ērgelēm Dr. Rudite Līvmane-Lindenbeck. Pēc dievkalpojuma baznīcas sānu jomā kafijas galds ar līdz atnestiem cienasta groziņiem.

Berlinē, Paula Gerharda baznīcā (Paul Gerhardt Kirche), Wisbyer Str. 7, 10439 Berlin, dievkalpojums svētdien, **17. jūnijā**, plkst. 14. Kalpos mācītājs Tālis Rēdmanis, pie ērgelēm Agita Rando. Pēc dievkalpojuma baznīcas sānu jomā kafijas galds ar līdz atnestiem cienasta groziņiem.

ZVIEDRIJA

Stokholmā, *Katrineholms konsthall, Djulögatan 27, 641 30 KATRINEHOLM* **Fotografes Intas Rukas izstāde “People I know”.** Atklāšana **31. maijā** plkst. 18. Izstāde būs apskatāma no 1. jūnija līdz 19. augustam.

INSTRUMENTI, koncerts un šovs, Debaser Medis, www.debaser.se, Medborgarplatsen 8, 118 26 Stockholm, T-Medborgarplatsen, 7. jūnijā plkst. 20. Ieeja klubā

no plkst. 19, un āra terase/restorāns atvērts no plkst. 15 (terase ciet, ja list).

Aicinām iegādāties jauniznākušo grāmatu **Dr.hist.h.c. Leonīda Siliņa „Zviedru-Latviešu palīdzības komitejas darbība 1943. g. - 1945. g.”** Zviedrijas Latviešu apvienības bibliotēkā, Wallingat. 34, Stokholmā. Bibliotēka atvērta trešdienās no plkst. 16.30 līdz 20, tālr. 08/214425, vai sazinoties ar Zigrīdu Siliņu tālr: 08- 807093. Cena,100 kr.

Mazo bērnu nometne (3-4 g), Ēlandē, Sandbijā, **23. - 31. jūlijs.** Pieteikties pie Zanes Zaļkalnes, tālr. 070 63 22 006, zane.zalka@tele2.se.

Gēteborgas Latviešu pensionāru biedrības tikšanās 26. maijā plkst. 13 “Folkpartiet” telpās! NEDRE KVARNBERGSGATAN 7 (atrodas “Vāstra Nordstan”), Gēteborgā. Jauni biedri laipni gaidīti. Valde.

DIEVKALPOJUMI **Eskilstunas latviešu draudzes** Svētā Gara svētku atceres dievkalpojums ar Svēto Vakarēdienu notiks svētdien, **10. jūnijā**, plkst. 13 Svētā Andreas baznīcā. Dienas mude: “Es esmu svešinieks virs zemes.” (Ps.119:19)

Martas Vikmanis ērgelšpēles priekšnesumi. Pēc dievkalpojuma svētku galds draudzes namā. Esiet aicināti un gaidīti!

DAUGAVAS VANAGU JAUNIEŠU ROSMES

Trešās atmodas procesi Daugavpilī: Paidagoģiskā institūta mācībspēku loma

Pavasaris. Zeme mostas. Sāk dīgt asni. 1990. gads. Latvija mostas. Cilvēki kā asni dīgst, lai izaugtu par krāšņiem ziediem savā darzā – Latvijā. **Sākas Atmoda.**

Atmoda bija laiks, kad cilvēki spēja savienoties vienā veselā, lai ikkatrs, ieliekot savu mīlestību un spēku, palīdzētu Latvijai izšķīlties no biežās Padomju Savienības čaulas.

Daugavpils universitātes (DU) rektors Arvīds Barševskis pievērs uzmanību tam, ka mūsdienās reti kurš Latvijas iedzīvotājs atceras, ka Atmodas pirmsākumi meklējami Daugavpilī, nevis Rīgā. Viņa ieskatā reāli viss sācies ar Daugavas lokiem, kad pēc D. Īvāna un A. Snipa raksta „Par Daugavas likteni domājot” publicēšanas laikrakstā *Literatūra un Māksla* sākās parakstu vākšana pret Daugavpils HES celtniecību. Daugavpils Paidagoģiskajā institūtā (DPI) aktīva parakstu vākšana notika nu jau mūžībā aizgājušā DPI rektora Bruno Jansona vadībā. Viņš sazinājās un tikās ar Daini Īvānu (Bruno Jansons bija viens no pirmajiem Tautas frontes dibinātājiem Daugavpilī); aktīvākie studenti, tostarp arī Arvīds Barševskis, tika iesaistīti dokumentālās filmas „Sirdsdaugava” uzņemšanā. Pirmo reizi Latvijas PSR pastāvēšanas laikā tika pieļauta – tiesa, vēl ar zināmiem ierobežojumiem – publiska diskusija par ekoloģijas jautājumiem un valsts ekonomiskās politikas prioritātēm. Pēc vēsturnieka Egila Levita domām, cīņa pret Daugavpils HES pirmo reizi Latvijas pēckara vēsturē deva iedzīvotājiem apziņu, ka ir iespējams ietekmēt politiskos notikumus un būtiski samazināja psiholoģisko atkarību no partijas kontroles sabiedriskajā sfērā, kaut gan vēl nebūt to nelikvidēja. Galvenais šīs akcijas nopelns līdz ar Augšdaugavas unikālās ekosistēmas saglabāšanu bija politiskās aktivitātes ierosināšana sabiedrībā, kuŗas vairākums līdz tam bija uzdrošinājies vienīgi „balansēt uz pretestības robežas”.

Daugavpils - pilsēta ar lielu, sarežģītu vēsturi. Un tās loma Trešās atmodas laikā, manuprāt, ir maz pētīta. 20. gs. 80. gados Daugavpils bija nozīmīgs rūpniecības centrs: te atradās Daugavpils ķīmiskās šķiedras rūpnīca - lielākais ķīmiskās rūpniecības uzņēmums republikā, pievadkēžu rūpnīca, lokomotīvu remonta rūpnīca, Daugavpils elektroinstrumentu rūpnīca – viena no lielākajām elektroinstrumentu ražotājām PSRS - un daudzas citas. Pilsētā un tās apkārtnē bija izvietoti vairāki militārie objekti: te atradās aviācijas kaŗaskola, Locikos - aviācijas pulks. Līdz ar to Daugavpilī bija liels iebraucēju skaits. 1987. gadā pilsētā bija 127 700 iedzīvotāju. Valdis Lauskis stāsta: ”Tajā laikā Daugavpilī bija šāds iedzīvotāju sastāvs: 60% krievu, 15% poļu, 13% latviešu, 8% baltkrievu, 3% ukraiņu. Absolūtu ipatsvaru par neatkarīgas valsts atjaunošanu pārstāvēja latvieši, lietuvieši, poļi. Jāatzīst, ka neatkarības atjaunošanu ļoti konkrēti atbalstīja baznīcas, turklāt visas konfesijas (katoļi, pareizticīgie,

vectīcībnieki, luterāņi) - tā bija Daugavpils īpatnība.

Pēc DU mācībspēka doktora H. Soma liecības, Tautas frontes kodols veidojies ap Daugavpils Paidagoģisko institūtu. Viņš stāsta: “Pārējā Latvijā tas viss bija ļoti dabisks process, tur - Cēsīs, Valmierā, Kurzemē. Bet Daugavpilī viss bija citādi.” Daugavpils izcēlās ar iedzīvotāju daudz nacionālo sastāvu, spēcīgu interfrontes, komunistiskās partijas un dažādu citu struktūru pretdarbību. Īsu brīdi DPI Tautas frontes nodaļas vadītājs bija tagadējais DU DMF dekāns Valfrīds Paškevičs. Lielākie aktīvisti bija DPI matemātiķi Jānis Kokins, Eleonora Lauđiņa un valodnieks Artūrs Priedītis, kuŗš nepagurdams kritizēja pilsētas kompartijas vadību. Tajā laikā populāras bija diskusijas, kuŗās piedalījās arī Latvijas neatkarības pretinieki. Jānis Kokins kādam medaļam bagātam veterānam, atbildot uz jautājumu, pateica, ka nākotnē viņš Latviju redz kā neatkarīgu valsti. Sekoja kaŗa veterāna atbilde: *Za takije slova – puļu v lob!* („Par tādiem vārdiem - lodi pierē!”). V. Paškeviča ieskatā: ja 1991. gada augustā būtu uzvarējuši pučisti, nevis nākamā Krievijas prezidenta B. Jeļcina piekritēji, varēja būt arī tā, kā teica veterāns.

Man - DU studentei, pierakstot Atmodas dalībnieku atmiņas, visinteresantākais un aizrāvīgākais stāsts saistās ar sarkanbaltsarkanā karoga uzvilksanu mastā virs DPI. Valfrīds Paškevičs atceras, ka institūts gan izpelnījies padomju varas pārstāvju un slavinātāju kritiku, jo, lūk, institūtā tiekot audzināti buržuaziskie nacionālisti, fašisti u.c. Lielākā daļa toreizējā DPI mācībspēku apbrīvoja rektora Oļega Roždestvenska diplomāta spējas, tālredzību un prasmi sajūst briesmošo pārmaiņu neatgriezeniskumu. Var tikai iedomāties, kādas piezīmes par Tautas frontes aktivitāšu pieļaušanu DPI viņam veltīja pilsētas komunistiskā vadība. Padomju varas pārstāvjiem sarkanbaltsarkanais karogs virs DPI bija kā dadzis aci, un jau pirmajā naktī pēc karoga uzvilksanas mastā kāds pacentās to noraut.

Valfrīds Paškevičs atceras, ka organizēt Tautas frontes mītiņus un uzstāties sapulcēs viņam gan nav bijis īpaši daudz laika, nedz arī intereses. Paša ieskatā savu ieguldījumu tautas atmodā viņš sākotnēji ir devis mūzicējot. 1989. gadā Višķos notika Latvijas PSR profesionāli tehnisko skolu konference, kuŗā uzstājās Ēvalda Daugūļa vadītais ansamblis. Braucot mājās, viens no Daugavpils kultūras darbiniekiem - Miervaldis Brodovs ierosināja organizēt latviešu mūzikas vakarus rajona kultūras namā „Vārpa”. Tas bija pirmsākums piektdienas vakariem „Kopā ar ziņģi”, kuŗā skanēja gan vecās, gan jaunās latviešu estrādes dziesmas (Rozenštrauchs, brālī Vinteri, Raimonds Pauls, Imants Kalniņš, Čikāgas Pieciši, Ilmārs Dzenis u.c.). Ja atceramies, ka par Rozenštraucha dziesmas „Zilais lakatiņš” dziedāšanu varēja studentu izslēgt no augstskolas, tad šie

dziesmu vakari Daugavpils latviešu publikai jau bija kaut kas jauns un neparasts. Sākotnēji pie izejas deju zālē pat varēja pamanīt mīnājamies kādu no VDK (Valsts drošības komitejas) pārstāvjiem, jo vēl jau Latvija bija PSRS sastāvā. Kā par brīnumu, atsaucība šiem vakariem bija negaidīti liela. Sākotnēji gar zāles sienām sēdēja vecāka gadagājuma cilvēki un tikai klausījās kādreiz aizliegtās latviešu dziesmas vai paretam uzdejoja. Vēlāk pievienojās vidējā paaudze un visbeidzot, krēslai iestājoties, jaunieši, studenti. Tā šis ballītes netieši atgādināja, ka te tomēr ir Latvija.

Daugavpils Paidagoģiskā institūta mācībspēki aktīvi piedalījās Tautas frontes rīkotajos mītiņos, manifestācijās, organizēja tikšanās ar LTF vadību, palīdzēja dibināt kultūras biedrības un organizēt to darbu (piemēram, tika nodibināta Latviešu biedrība, poļu biedrība *Promeņ* u.c.), veica izskaidrošanas darbu. H. Soma ieskatā LTF ideju izskaidrošana, pārliecināšana ir bijis ļoti svarīgs moments. Viņš stāsta: „Arī tas bija būtiski - skaidrot mūsu mērķus krievvalodīgajiem. Tas bija mūsu darbības ļoti vājās posms. Mēs to sapratām. Tomēr tā doma netika atmesta. Parādījās ideja *apstrādāt* arī pilsētas vadību. Tolaik tie bija divi cilvēki: partijas vadība - Vladimirs Žarkovs un izpildkomiteja - Aleksejs Vidavskis. Aicinājām šos cilvēkus uz LTF stābu diskutēt, parunāt. Tās bija diskusijas 2 - 3 stundu laikā. [...] Un es atceros, ka valdes sanāksme beidzās ar secinājumu, ka pašlaik dialoga nav. Parunāties mēs varam, bet rezultatīva dialoga nav. Diskutētājam par ļoti dažādām lietām. Atceros, prasījām, kāda ir attieksme pret Otrajā pasaules kaŗā bojā gājušiem leģionāriem, pret Otrā pasaules kaŗa vācu kapiem. Atbilde: *Tās ir svešas armijas, un tās nav pelnījušas cieņu!* Tas ļoti aizskāra. Mums bija cita nostādne - visi kritušie pelnījuši cieņu. Bija arī daudzas citas lietas. Diskutētājam par valodu. Ar A. Vidavski sanāca diezgan interesanta diskusija. Sapratām, ka šis ir tas ceļš, kuŗu mēs varētu arī turpināt, pēc tam mums arī izveidojās kontakts. Domāju, ka pilsētas vadībai tas nāca labumā”

1988. gada rudenī DPI mācībspēks un prorektors Aivars Kechris aicināja pilsētas latviešus uz sanāksmi par Latviešu biedrības dibināšanu. Līdztekus tika nodibināta arī Latgaliešu biedrība, ko nosauca par *Latgaļu saimi*. „*Latgaļu saime* par savu pirmo uzdevumu uzskatīja latgaliešu kultūras atjaunošanu - par to (tāpat kā par līvu kultūru) padomju varas gados neviens pat čukstus neiedrošinājās runāt. Viņi gribēja nodarboties ar visu uzreiz - sameklēt kastēs paslēptās grāmatas latgaliešu valodā, rīkot izstādes, atrast un sakopt kultūras darbinieku kapus, izdot avīzi latviešu valodā, jo Daugavpilī tās nebija veselus 20 gadus, izveidot jaunus kapu pieminekļus izciliem kultūras darbiniekiem, rakstīt un izdot grāmatas latgaliešu valodā, uzvest latgaliešu lugas uz Daugav-

Pasniegta Daugavas Vanagu Centrālās valdes lielā balva – dators

Jau trešo gadu pēc kārtas Daugavas Vanagu Centrālā valde atbalsta Izglītības un zinātnes ministrijas organizēto konkursu jauniešiem par vēsturi. Šajā mācību gadā konkurss beidzās ar konferenci „Trešās atmodas pieredze manā novadā (1986-1998) - Latvijas paaudžu mantojums. Konferencē piedalījās DV CV

priekšsēdis Andrejs Mežmalis un DV CV Pārstāvības Latvijā vadītāja Solvita Sekste. Konkursa lielo balvu saņēma Jacinta Kozlovskā no Špoģiem. Jacinta ir uzrakstījusi piecus dzīvesstāstus, un šis darbs viņu ir ieinteresējis, tāpēc viņa rakstīs arī turpmāk. Visus dzīvesstāstus var izlasīt tīmeklī www.gramata21.lv.

pils teātra skatuves un vēl daudz ko citu...”

1991. gadā DPI paspārnē tika izveidots Latgales Pētniecības institūts, kas turpina darbu novada kultūrvēstures, valodas, tradīciju izpētē un saimnieciskās darbības veicināšanā.

Daugavpilī nebija viegli stāties pretī interfrontes ideoloģijai, jo tās pusē bija pilsētas, rūpniecību un citu iestāžu vadība, militārās struktūras, kuŗu rokās bija lieli materiālie līdzekļi. Tas bija risks, zinot, kā padomju vara agrākos gados bija izrikojusies ar saviem pretiniekiem, taču to gadu notikumi parādīja, ka kaŗaspēku var uzvarēt ar gara spēku. Un viens no šiem spēka avotiem bija tagadējā Daugavpils universitāte - tās studenti un mācībspēki, kuŗi jau padomju varas gados uzdrīkstējās runāt par latviskuma saglabāšanu. Agnese Ruža stāsta, ka, mācoties Daugavpils Paidagoģiskajā institūtā, kur gandrīz visas lekcijas tika lasītas krievu valodā, viņa ar 43 kursa biedriem no Bioloģijas fakultātes uzrakstīja prasību LPSR Izglītības ministrijai par dzimtas valodas ieviešanu mācībās. Rezultātā stāvoklis mainījās, un no Rīgas brauca lektori, kuŗi lasīja lekcijas arī latviešu valodā. *Šo periodu PSRS saucām par Chruščova atkusni*, saka A. Ruža.

Vērtējot DPI lomu Trešās atmodas procesa veicināšanā Daugavpilī, jāpiebilst, ka institūts bija viens no spēcīgākajiem LTF atbalstītājiem un tās darbības organizētājiem.

Daudz no tā, ko darīja DPI saime, tika uztverts kā pats par sevi saprotams. Uz viņiem varētu attiecināt pilsētas galvenās arhitektes un Latgaļu saimes vadītājas Ģertrūdes Rasnačas teikto:

Nu ko tādu izcilu mēs izdarījām, kas būtu ietekmējis šodienu Daugavpilī un Latgalē? Taču mēs tolaik bijām pirmie, kas mudināja ne tikai savus tautiešus, bet arī Daugavpils

progresīvos cittautiešus uz vienu vienīgu mērķi - brīvu Latviju. Būt pirmajiem ir grūtāk, jo pirmie visvairāk kļūdās. Taču pirmie iemīn taku, pa kuŗu nākamajiem iet jau ir daudz, daudz vieglāk.

Lai gan Atmodas laikā es biju vēl pavisam maza, ar laiku sāku par to interesēties. Jau tad, kad pirmo reizi rakstīju konkursam dzīvesstāstus, klausoties cilvēku atmiņās, mani pavērās ļoti plašs emociju loks - satraukums, jūtot līdzīgu stāstu varoņiem, prieks, gandarījums un lepnums par panākto, kā arī bija brīži, kad pār vaigiem noritēja asaras. Ar lielu nožēlu jāatzīst, ka mūsdienu jaunatne nemaz nezina lielāko daļu Atmodas notikumu. Manā ieskatā katram Latvijas iedzīvotājam ir jāzina, kāda ir viņa dzimtenes vēsture, jo, nezinot to, kas ir bijis, nevar izveidot daudz-sološu, gaišu nākotni. Man Atmoda ir kā brīnums, jo es vēl joprojām nevaru saprast, kādam vajadzēja būt cilvēku dzinulim, lai paveiktu tik ievērojamu darbu - atgūtu savas valsts suverēnīti. Vislielāko apbrīnu manās acīs izraisīja *Baltijas ceļš*, jo tas ir prātam neapptverami, kā gandrīz bez jebkādiem komunikācijas līdzekļiem varēja izveidot kaut ko tik grandiozu. Trīs valstis spēja apvienoties tik cēlam un gaišam mērķim. Tikai tagad rodas jautājums - kāpēc mūsdienās cilvēki nevar apvienoties un palīdzēt valstij izkļūt no šīs tik sarežģītās situācijas? Kur palicis cilvēku patriotisms?

Atliek tikai novēlēt cilvēkiem kopā ar dīgstošo pavasara zāli atdzimst patriotismā un dzimtenes mīlestībā, jo nekas nav skaistāks kā brīdis, kad latvietis par savu valsti runā ar lielu lepnumu un siltām jūtām.

Jacinta Kozlovskā,

Daugavpils universitātes Dabaszinātņu un matemātikas fakultātes 1. kursa studente

Brīvība jaunatnes skatījumā

Šī gada *Brīvās Latvijas* februāra numurā bija publicēta plaša reportāža „Rakstveida patriotisms” par konkursu „Vēstule Gunāram Astram”. Konkursa ideju pārņēmām no Tal-su Valsts ģimnazijas (TVG) saimes ar vienkāršu paskaidrojumu: rakstīsim vēstules, jo Gunāram Astram 2011. gada 22. oktobrī būtu 80! Sadarbība ar TVG toreizējo direktori Ingūnu Raiskumu un skolnieci Ievu Krotovu mums bija izveidojusies jau konkursa „Trešā atmoda Latvijā” norišu laikā.

Ar šo konkursu uzrunājām Latvijas skolu jaunatni, pievērsot viņu uzmanību laikmetam, kad latvieši pirmo reizi savā vēsturē bija izjutuši draudus kļūt par minoritāti pašiem savā zemē.

Nebūtu prāta darbs jaunatnes domas un atziņas „nogremdēt” datorā. Tāpēc publicējam izvil-kumus no dažām vēstulēm.

Lūcija Pūcite no Limbažu 3. vidusskolas raksta: „Ir pagājuši 20 gadi, kopš Latvija atguvusi neatkarību. Ir izaugusi jauna paaudze, kuŗai PSRS laiks un viss, kas ar to saistīts, ir svešs. Arī man nostāsti par oktobrēniem, pionieriem un komjauniešiem neizraisa nekādas emocijas.

Pēc vēstures stundām, kad mācījās par Latvijas neatkarības atgūšanu, viss likās daudz vieglāk, nekā tas patiesībā ir bijis, jo, kad izlasīju Jūsu dzīvesstāstu, sapratu, ka Latvijas Trešā atmoda nav bijusi nejaušība, bet ir Jūsu un Jums līdzīgu domājošu cilvēku mērķtiecīga rīcība.

Mūsu skolās par maz tiek pievērsta uzmanība patriotiskai audzināšanai. Bet ko var gribēt no skolēniem, ja pat viens otrs

Saeimas deputāts nezina, kas ir Lāčplēša diena. Tas tikai parāda, ka tiek aizmirsti Latvijai nozīmīgi notikumi, kuŗi veicinājuši Latvijas neatkarības iegūšanu.

Mums vairāk vajag pieminēt tādus cilvēkus kā Jūs, lai mums būtu no kā ņemt paraugu. Pēdējais vārds, ko teicāt tiesā, izskanēja pasaulē un bija liktenīgs, lai es dzīvotu brīvā Latvijā.”

Karina Birzagale no Krimuldas vidusskolas: „Rakstu Jums patiesā cieņā un apbrīnā par Jūsu patriotismu, entuziasmu un pārliecību cīņā par latviešu tautu.

Man jāatzīst, ka arī es, tāpat kā lielākā daļa jauniešu, līdz šim par Latvijas vēsturi zināju un joprojām zinu gaužām maz. Varbūt tas ir tāpēc, ka skolā par to māca minimāli, varbūt tas saistāms arī ar manis pašas neizdarību. Taču es priecājos, ka nu esmu uzzinājusi kaut nedaudz vairāk par Latvijas vēsturi un Jūsu ieguldījumu latviešu tautas gājumā.

Vienmēr esmu domājusi, ka, darbojoties kopā vienota mērķa vārdā, var sasniegt neiedomājamo. Gluži tāpat ir arī ar latviešu tautas stiprināšanu, tradīciju saglabāšanu un izkopšanu.

Vēlētos, lai mums vairāk ir tādu cilvēku kā Jūs, kuŗi motivētu mūs darboties, milēt, cienīt sevi, savu tautu un citus cilvēkus, kuŗi sadodas rokās gluži kā toreiz, veidojot *Baltijas ceļu*, un dzīvotu ar kopīgu domu un kopīgu mērķi.”

Sitija Vernera bija izvēlējusies tematu „Mums noteikti jāuzvar, un mēs uzvarēsim”. „Lasot Gunāra Astras biogrāfiju, man radās divaina sajūta. Man ļoti žēl, ka Astra nepiedzīvoja Latvijas

„Trešā atmoda Latvijā.” Nobeiguma sarīkojums. No kr.: Ingūna Raiskuma – TVG, Daina Kļaviņa – LVA, Ieva Krotova, Imants Balodis, Sandra Kalniete – EP un Paulis Kļaviņš

brīvību. Manuprāt, arī es to šobrīd piedzīvoju tikai daļēji. Latvija vēl mūsdienās nav īsti brīva. Protams, tāda tā skaitās uz papīra. Padomju Savienība sabruka. Visam vajadzēja nostāties savā vietā, vai ne? Ar nožēlu secinu, ka tomēr tā vis nav. Latvijā vēl tagad liela loma ir Krievijai. Vēl aizvien daudzi krievu tautības cilvēki, kas dzīvo Latvijā, nemaz neprot runāt latviski. Tā kā daudzi krievvalodīgie pat nedomā mūsu valstī runāt latviski, mēs piekāpjamies un cenšamies tiem izdabāt. Vai tiešām šī skaitās brīva Latvija?

Brīva Latvija – tas, manuprāt, nozīmē latviska Latvija. Latvieši par to ir cīnījušies gadu desmitiem. Latvijas patrioti daudz

cieta Latvijas labā, bet izcīnītais, protams, bija šo ciešanu vērts. Ir atšķirība, kāda Latvija bija Padomju Savienības laikā un kāda tā ir tagad. Un tomēr – nav tā, kā vajadzētu būt.

Ar kaunu jāatzīstas, ka nebiju neko dzirdējis par Tevi, Gunār Astra. Par Tevi uzzināju tikai pavisam nesen – novada vēstures stundās. Man patiešām ir liels prieks, ka esmu to uzzinājis. Nu man ir par vienu cilvēku vairāk, ar kuŗu varu lepoties. Tu ticēji, ka Latvija uzvarēs pretiniekus, tā arī notika un notiek vēl aizvien. Vēl viss nav beidzies. Mēs noteikti uzvarēsim – tā būs!”

Šādas un līdzīgas domas pavīd daudzās jauniešu vēstulēs.

Nupat arī žurnālists Pauls Raudseps mudina: „Katram Latvijas iedzīvotājam būtu jāzina par Gunāru Astru, kaut vai aiz cieņas pret viņa likteni un aiz ticības brīvībai. Taču ne tikai tāpēc vien.”

Mēs esam solījuši, ka turpināsim iesākt darbu. Tāpēc šī gada septembrī izziņosim jaunu konkursu: „Gunārs Astra un viņa līdzgaitnieku loma Latvijas neatkarības atjaunošanā.” Priekšdarbi jau ir paveikti. Par to runās un lems arī DV CV sēdē no 24. līdz 27. maijam DV mītnē „Bērzaine”, Freiburgā.

Imants Balodis,
DV Gunāra Astras piemiņas projekta vadītājs

BALTO RAKSTNIECI PIEMINOT

Gadi ātri aizsteidzas. Liekas, tikai nesen BL slejās lasījām Gundegas Saulītes plašo reportāžu par mūsu izcilās rakstnieces **Zentas Mauriņas** 110 gadu atceri:

Rīgas Latviešu biedrības Baltā zālē 14. decembrī bija pārpildīta līdz pēdējai iespējai. Ievērojami politiķi, diplomāti, sabiedriskie darbinieki, humānitaro zinātņu pārstāvji un plašs pulks skolu jauniešu un studentu. Visus viņus kopā bija aicinājusi interese par Zentu Mauriņu. Par godu rakstnieces 110. dzimšanas dienas atcerei, kas ir 15. decembrī, notika izlolots un rūpīgi sagatavots sarīkojums.

Domājot par 115 gadu atceri, lasu arī Jelgavas Spīdolas ģimnazijas skolnieces Vizbulītes Rudzones atmiņas par ciemošanos mazajā Švarcvaldes pilsētiņā Bādkrocīngēnā 2008. gada 25. aprīlī Zentas Mauriņas nāves 30. gadadienā. „Tās ir pretrunīgas izjūtas: es stāvu pie izcilās rakstnieces kapa kopīgas tālajā Vācijā, taču saprotu, ka domās Zenta Mauriņa allaž ir bijusi tēvmē – Latvijā; mūs šķir daudzu gadu attālums, taču rakstnieces atstātais garīgais mantojums, šķiet, savieno pagātni ar tagadni, nojaucot jebkādu laika robežu...”

Pie Zentas Mauriņas un Konstantīna Raudives kapa vietas. No kr. Imants Balodis, Inese Bērziņa un Dzintra Kociņa

Laika robeža nav izmanāma arī Bādkrocīngēnas iedzīvotājos. Joprojām katru gadu šeit notiek Zentas Mauriņas atceres sarīkojumi. Vietējā pašvaldība rūpējas par rakstnieces kapa vietas apkopšanu. Vienā no pilsētiņas sanatorijām iekārtota Zentas Mauriņas piemiņas istaba. Tās sienas rotā viņas attēli un aforismi.

Skapī aiz stikla novietota Viesu grāmata un Balvu ģimnazijas dāvātais albums ar fotogrāfijām no Zentas piemiņas vietām: Lejasciemā, Grobiņā, Mūrmuižā un Minsterē.

Šeit diezgan bieži no Latvijas ierodas rakstnieces cienītāji, lai brīdi pakavētos pie Zentas Mauriņas un viņas dzīvesbiedra

Konstantīna Raudives kapa kopīgas, aiziet līdz kādreizējai rakstnieku dzīvesvietai Rōmerweg 9, kur viņi aizvadījuši raženo darba posmu no 1966. līdz 1978. gadam.

Šajā pavasarī šo ceļu mērojam kopā ar DV mītnes „Bērzaine” darba grupu, kas bija ieradies no Mazsalacas: Inese Bērziņa, Āris Avens un Gunārs Vaiņvads, kuŗiem līdzī bija atbraukušas arī Dzintra Kociņa un Agnese Ziemele.

Tagad ciemos gaidām DV CV sēdes dalībniekus: DV organizācijas biedrus no trim kontinentiem un sešām zemēm, PBLA, Latvijas Nacionālā archīva, Latvijas Okupācijas mūzeja u. c. organizāciju pārstāvjus. Stāstīšu viņiem par Zentas Mauriņas dzīvi un darbu Bādkrocīngēnā, kā arī par 20 km attālo kādreizējo kaŗa invalidu mītni aizsautajiem vanagiem – „Bērzaini”. Pret šo namu, kas gadu gājumā ir kļuvis par apmetnes vietu latviešu ceļotājiem, Zentai Mauriņai bija sevišķa attieksme. 1953. gada sākumā, dzīvodama Upsalā, Zviedrijā, viņa rakstīja trimdas laikrakstos:

Pievērsīsimies gaišākajam pagājušā gada notikumam – „Bērzainei”. Prieks ir ne tikai apziņa,

ka beidzot kaŗotājiem pret eļli, aizsautajiem vanagiem, ir sava mītnē, ir iespēja dzīvot cilvēka cienīgu dzīvi, bet prieks arī par to, ka ir idejas, kas vieno latviešu trimdīniekus. Bez liela skaļuma, klusi tika izmesta maza dzirksts, kas iedegās, uzliesmoja un nu sildīs tos, kas nespēj paši sanest malku ugunskuram. „Bērzaine ir pierādījums, ka arī izdzītībā latvieši nav pūlis, bet ir tauta ar kopības apziņu, kas tic lielajai atgriešanās dienai. Mūsu tumšajā, bezcerīgajā trimdas vēsturē pie šī fakta tik kavēties kā pie Ziemsvētku Evaņģēlija. „Bērzaine” ir ķīla, ka „Skaistais sapnis patiesi kļūs”.

Nu jau „Bērzaine” svin 60 gadu pastāvēšanu. Piepildījusies pulkveža Viļa Januma atbilde tiem, kuŗi 1952. gadā nopēla viņa izvēli pirkt īpašumu tālu no visiem latviešu centriem. „Dēli, kad Latvija būs brīva, tad latvieši brauks uz Šveici, Franciju, Itāliju un Spāniju. Ceļā uz turieni un atpakaļ viņi apmetīsies „Bērzainē”, lai baudītu latviskās mājas viesmīlību svešajā zemē!”

Šodien varam tikai apbrīnot mūsu dižgaru nemaldīgo pārliecību!

Imants Balodis
Bādkrocīngēna